

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Role snů ve staroseverské literatuře

Andrea Fiedlerová

Vedoucí práce

Mgr. Marie Novotná

Praha 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Toto prohlášení a souhlas budou signovány vlastnoručním podpisem.

V Praze dne 4. 5. 2018

.....

Andrea Fiedlerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Marii Novotné za čas a cenné připomínky, které mi poskytovala během psaní mé práce i celého mého studia.

1	Obsah	
2	Úvod	5
2.1	Historie islandské literatury	5
2.2	Sága	6
2.2.1	Ságy o dávnověku	7
2.2.2	Islandské rodové ságy	8
3	Sny ve staroseverské literatuře	8
3.1	Symbolika	9
3.2	Osud	10
3.3	Návštěvníci snu	11
3.3.1	<i>Fylgja</i>	12
3.3.2	<i>Hamingja</i>	13
3.3.3	Nepřátelské bytosti ve snech	13
3.3.4	Mrtví	14
4	Význam snu v literatuře, výzkumy	14
5	Ságy o dávnověku	16
5.1	Sága o Völsunzích (<i>Völsunga saga</i>)	16
5.2	Sága o Jómnských vikinzích (<i>Jómsvíkinga Saga</i>)	18
5.3	Sága o Hervaře (<i>Hervarar Saga</i>)	19
6	Rodové ságy	20
6.1	Sága o Gíslim (<i>Gísla Saga</i>)	20
6.2	Sága o lidech z Lososího údolí (<i>Laxdæla saga</i>)	22
7	Výzkumný záměr	24
7.1	Výzkumná strategie, vzorek a analytické postupy	24
8	Výzkum	26
8.1	Sága o Völsunzích	26
8.2	Sága o Jómnských vikinzích	33

8.3	Sága o Hervaře	36
8.4	Sága o Gíslim	37
8.5	Sága o lidech z Lososího údolí.....	41
9	Diskuze	48
9.1	Jaká je funkce snu v rámci díla?.....	48
9.2	Jak se liší snový svět od světa reálného?	49
9.3	Jaký je stav snícího?	51
9.4	Jaká je reakce snícího na sen?	53
10	Závěr	54
11	Zdroje	56

2 Úvod

Bakalářská práce se bude zakládat na literární analýze tří ság o dávnověku a dvou ság rodových. Ze ság o dávnověku pro práci použiji *Ságu o Völsunzích*, *Ságu o Hervaře* a *Ságu o Jómnských vikinzích*, ze ság rodových pak *Ságu o lidech z Lososího údolí* a *Ságu o Gíslim*. Cílem této práce bude nalézt v ságách zmínku o snu, jeho interpretace a význam v kontextu ságy. Dále pak srovnání tohoto jevu v rámci žánru a v závěru i srovnání napříč oběma žánry. V úvodní části práce představím ságy konkrétně, zmíním jejich vznik, charakteristické znaky a nastíním děj ság, který je pro pozdější interpretaci snu často klíčový. Dále pak stanovím výzkumný problém, definuji výzkumné otázky, specifikuji výběr vzorku a způsob, jakým budu přistupovat k analýze mnou vybraných dat. Nedílnou součástí mé práce budou i definice pojmů, se kterými budu pracovat. Představím dosavadní výzkumy, které se na toto téma zaměřily. V praktické části této práce budu prezentovat výsledky vlastního výzkumu, jejich analýzu a v závěru práce tyto výsledky srovnám.

2.1 Historie islandské literatury

Severské národy dělí dochovanou literaturu na staroseverskou a středověkou, přičemž oddělit je od sebe jediným datem není možné. Jako hranice je obecně bráno období přechodu od pohanství ke křesťanství, ke kterému docházelo postupně od přelomu tisíciletí našeho letopočtu. Spolu s přechodem ke křesťanství dochází i k pozvolnému opouštění ústní lidové tradice a přechodu k písemné. Poměrně dlouhou dobu vedle sebe víra pohanská a křesťanská koexistovaly. Počátek ságové tradice lze stanovit v době vikinské (800-1050). V období vikinských výprav osídlili převážně Norové nové země, mezi nimi například Faerské ostrovy, Orkneje, Hebridy, Shetlandy a především Island. Co se týče styků Severních Germánů s pokročilejšími kulturami, jmenujme alespoň křesťanskou Anglii a Irsko. Obě země v té době oplývaly bohatou domácí literaturou s křesťanskými prvky, která pravděpodobně byla inspirací pro pozdější vlastní tvorbu na Islandu. Dalšího vlivu se jistě dostávalo z častých kontaktů s územím franské říše, na které se uskutečňovaly časté výpravy (Kadečková, 1997). Germánskou tradici nalezneme i ve výtvarném umění, které pracovalo mimo jiné se zvěrným ornamentem, který můžeme nalézt například na dochovaných amuletech ve Skandinávii (Davidson, 2002: 37).

Prvním a zároveň nejstarším svědectvím o jazyce starých Seveřanů jsou bezesporu runové nápisy. Vznikly začátkem našeho letopočtu na území evropského kontinentu. Vznikly jako první germánské písmo, během doby vikinské se ale staly výhradní doménou právě severských zemí, zatímco samotné Německo psalo latinou. Runy se vyrývají do

kovu nebo do dřeva a sdělení jimi psaná bývají zpravidla velmi krátká (Kadečková, 1997). Runy se objevují na amuletech, pohřebních kamenech, v básních a dochované literatuře. Pojí se především s rituály a kulty, které staří Seveřané uctívali. Staroseverské slovo *rún* (runa) znamená tajemství. V mytologii runy znamenaly největší modrost a vědění, a ten kdo získal znalost run, byl obdarován největším darem, který mohl kdo dostat (Kadečková, 1997). Hlavním cílem Óðinova sebeobětování v básni *Výroky Vysokého (Hávamál)*¹ bylo právě získat znalost run a moc je používat (Davidson, 2002: 99).

Prvním jasně datovatelným dílem je *Knihy o Islandcích (Íslendingabók)* od Ariho Torgilssona Účeného (1068-1148). Pojednává o událostech na Islandu od chvíle jeho osídlení po ustanovení všeobecného sněmu *alþingu*, přijetí křesťanství a dalších zajímavých událostech. Ari je pokládán za pravděpodobného autora i dalšího historického díla *Knihy o zaboru země (Landnámabók)*. Ta se dochovala pouze v opisech mladších autorů, přesto však je cenným dílem. Vypráví o hlavních osidlovatelích Islandu, kde se usadili a odkud pocházeli (Kadečková, 1997).

2.2 Sága

Slovo sága je odvozováno ze staroseverského slova *segja*- říkat, vyprávět. Základní význam slova je tedy vyprávět pohádku či příběh. V počátcích byly ságy, jak už význam slova napovídá, předávány ústně až později, zejména ve středověku byly hojně zapisovány (Ross, 2010). Ságy se vyvinuly ve svou specifickou podobu, jakou známe dnes především díky Islandcům. Svým stylem se odlišují od běžných historických středověkých kronik především svým umělečtějším ztvárněním látky a vyprávění je epické. Jsou psány ve třetí osobě. Ságy byly zapisovány zpětně z ústní tradice, která se předávala po dlouhý čas. To vedlo k tomu, že autoři písemné verze se pod díla nepodepisovali a zůstávali tak v anonymitě. Kompozice a míra uměleckého zpracování nebyla nijak formulována, proto dodnes zůstává velkou otázkou, do jaké míry autor dílo obohatil vlastní fikcí. Hlavními náměty ság byly životy prvních Islandců, svatých, králů a dalších (Kadečková, 1997). Ságy byly zapisovány výhradně vzdělanci té doby (vzhledem k tomu, že zbytek populace byl negramotný).

Čas v ságách je lineární, autor vybírá pouze události, které jsou pro čtenáře důležité, a tedy pro spád příběhu často přeskakuje i delší časové úseky. Co pro nás může být poučné, i z hlediska pochopení mentality lidí staré doby, jsou hodnoty, které se

¹ Heger, L. (1962). *Edda* (Vol. 30). Státní nakl. krásné literatury a umění.

v ságách objevují. Nejdůležitějšími hodnotami jsou rodina, přátelství, mezilidské svazky, čest, udatnost. Nedílnou součástí ság napříč všemi žánry jsou pak sny a samozřejmě i téma smrti. Specifický přístup hrdinů příběhu ke svému konci, nacházíme nejen zde. Četbou staroseverské literatury čtenář brzy pochopí, že smrt je pro hrdinu nedílnou součástí jeho života. Staří Seveřané věřili v osud a smrt za součást svého osudu považovali. Osud nelze změnit, lze ho však naplnit. A tak jít svému osudu vstříc, se považuje za hrdinné a žádoucí. Smrt je součástí života, lidé se jí nebáli.

Badatelé dělí ságy na několik žánrů, jmenujme alespoň některé hlavní. Patří mezi ně ságy o Islandčanech (nebo ságy rodové), královské ságy, ságy o dávnověku, ságy o současnosti, ságy o biskupech, ságy o apoštolech, ságy o historii a rytířské ságy. Pro tuto práci se zaměříme pouze na dva z žánrů a to na ságy rodové a ságy o dávnověku.

2.2.1 Ságy o dávnověku

Na rozdíl od ostatních typů ság se jedná o ságy převážně fantazijního obsahu. Název vznikl zpětně proto, aby se odlišily ságy, které spadají svým obsahem do období před osídlením Islandu. V písemné formě začaly vznikat až ve třináctém a čtrnáctém století. Žánr těchto ság by se dal označit jako zábavný, historicky má jen malou výpovědní hodnotu. Náměty ság jsou jak pohádkové, tak výpravné s tragickým koncem (Kadečková, 1997). Často hlavní hrdinové cestují do vzdálených zemí, jako je dnešní území Ruska, Palestiny nebo sever Itálie. Objevují se zde i fantastická zvířata (draci) nebo zvířata, která se na území Islandu nikdy přirozeně nevyskytovala (vlci, hadi).

Ze ság o dávnověku jsem pro svou práci vybrala *Ságu Völsunzích*, která byla napsána v druhé polovině třináctého století a mnohokrát opisována až do století devatenáctého. Jedná se o ságu hrdinskou. Tato sága se nejvíce proslavila tím, že se stala inspirací pro novější příběhy vznikající o mnoho set let později, v devatenáctém a dvacátém století². Nápadné znaky podobnosti nacházíme i v díle *Píseň o Nibelunzích*³, německého eposu ze třináctého století. V tomto případě se jedná o dvojí zpracování stejného námětu. V německé verzi sledujeme křesťanskou lenní společnost a rytířské prostředí, v islandském kontextu se objevují rodové svazky a pohanská víra. Druhou bude *Sága o Jómských vikinzích* a třetí pak *Sága o Hervaře*.

² Např. Tolkien, J. R. R., & Pošustová, S. (1992). *Pán prstenů*. Mladá fronta.

³ Pokorný, J. (1974). *Píseň o Nibelunzích*. Odeon.

2.2.2 Islandské rodové ságy

V odborné literatuře jinak nazývány *Ságy o Island'anech* byly poprvé zapsány zhruba v rozmezí let 1240 a 1310. Jejich látka se však týká doby o dvě stě let mladší. Ságy realisticky líčí příběhy mocných rodů, jejich konflikty táhnoucí se i několik generací, obyčejných mezilidských vztahů a dále také popisují objevitelské výpravy starých Island'anů. Do ciziny se vypravují buď dobrovolně, nebo jsou k tomu donuceni vyhnanstvím ze země (nejpřísnější trest na Islandu bylo vyhoštění). V poutavých vyprávěních se dozvídáme o způsobu života těchto lidí, jejich zvycích a mravech. Rodové ságy někdy pojednávají i velmi detailně o norském původu předků hlavních postav. Sloužili nám sága ke studiu, je možné v ní objevit nepřeborné střípky informací o tehdejší době. Poměrně velmi významnou otázkou je věrohodnost ságového obsahu. Podle názoru některých badatelských škol historické jádro v ságách zřejmě je, lze ale jen těžko odhadovat, do jaké míry jsou věrohodné (Kadečková, 1997).

3 Sny ve staroseverské literatuře

Sny, které se vyskytují ve staroseverských textech, mají tendenci k odhalení své funkce a významu čtenáři bezprostředně po přečtení. Sny k čtenáři promlouvají jasně a zřetelně a jejich obsah vysvětlí zjevná nadpřirozená bytost. Pokud dojde k tomu, že není význam snu na první pohled zřetelný, později dochází k tomu, že jej vysvětlí sám snící nebo další osoba vystupující v sáze. Případně význam vyjde na povrch tím, jak se rozvine příběh nadál (O'Connor, 2012). Sdělení ve snu se týká několika událostí, které se uskuteční v blízké budoucnosti člověku snícímu, jeho příbuzným nebo někomu v sousedství. Mohou ale také signalizovat přítomnost některé nadpřirozené síly – osudu nebo božské moci. Sny také v několika případech vypovídají o charakteru snícího (Lönnroth, 2002: 455,456). Co se týče názoru samotných starých Severanů na obsah snů, ti sami dokonce rozlišovali mezi sny, kterým přikládali velkou důležitost a mezi těmi, které podle nich byly nesmyslné (*draumskog* 4).

Ve stručnosti uvedme několik nejčastějších typů snů, na které čtenář při četbě staroseverské literatury může narazit. Je zřejmé, že všechny sny nemohou a ani zdaleka nejsou autentickými zápisy snů, které se někomu zdály. Občas lze ve snech objevit zřetelnou práci autora s převzetím snů starších a jejich přepracování do požadovaného

⁴ Roderick, H., & Davidson, E. (1988). Myths and Symbols in Pagan Europe: Early Scandinavian and Celtic Religions,138-139

kontextu. Tyto sny jsou především s křesťanskou tématikou, pracující s biblickými odkazy. Dále pak se můžeme setkat se smyšlenými sny, které se nejčastěji týkají budoucího vítězství v nadcházejícím boji (Starý, 2009). Nejčastěji se objevují takzvané jasnovidecké sny, v nichž se dozvídáme, jaký bude další osud hrdiny. Dále ve snech dochází často k setkání s lidmi z Jiného světa, z podsvětí či s mrtvými. Pokud už se hlavní hrdina setká s nadpřirozenou bytostí nebo s mrtvým, může dojít k předání daru. Tyto bytosti mohou snícím přinášet dar buď fyzický a nebo v podobě nějaké dovednosti – například umění poezie.

3.1 Symbolika

Symboły, které se objevují se ve snech, můžeme dělit na živé a neživé. Mezi neživé symboly patří bezesporu oblečení. Ať už se jedná o šaty, doplňky nebo šperky, objevují se často a důležité může často být to, jak jsou zbarvené, jejich materiál, velikost a význam, který hrají v tom daném snu (Turville-Petre, 1972).

Důležitou funkci ve snech hrají i jména osob, a to především ve starších ságách. Například slovo *björg*, které v překladu znamená ‘živobytí, zásoby, jídlo’. Pokud se žena objevující se ve snu jmenuje *Saebjörg* (*sea björg*- zásoby z moře), můžeme očekávat dobrý úlovek. Naproti tomu žena se jménem *Ingibjörg* (*engin/no* – žádný, nic) by ve snu předznamenávala pramalý úlovek. Jména, která obsahují slova *-berg* (skála), *-steinn* (kámen), zase předznamenávají, pokud se vyskytnou ve snu, strádání či utrpení (Turville-Petre, 1972).

Další skupinou symbolů, které se týkají života a potomstva a jsou ve snech zpodobňovány, jsou buď stromy, nebo vlasy. Jedná se o symboly neživé, které ale zastupují a vypovídají o živých osobách. Vzhled a rozměry stromů ve snu často symbolizovaly slávu budoucího potomka či rozlehlost jím opanovaného území. Pokud byly naopak květy stromu chudé a bylo jich málo, znamenalo to, že budoucí král bude neúspěšný ve vládě a poddaní k němu nebudou dostatečně loajální. Dále také sny o rostoucích vlasech mohou mít spojitost s budoucími potomky. Jeden takový sen se zdál králi Hálfdanovi, který usnul v prasečím chlívku, a zdálo se mu o tom, jak se mu vlasy rozrůstají do různých délek a odstínů. Některé rostly pouze do úrovně krku, další rostly až k zemi a jen jedna kadeř byla nejkrásnější a nejsilnější. Sen se dal okamžitě interpretovat tak, že kadeře rostoucí z jeho hlavy představovaly královny potomky. Nejsilnější a

nejkrásnější z nich symbolizoval jeho syna – svatého Ólafa norského krále (Turville-Petre, 1972). Sny o stromech obecně především předznamenávaly potomky a to nejen v staroseverské tradici. Další příklad s tematikou rostoucího stromu z jednoho z nejstarších snů, které se v ságách dochovaly, je sen Ragnhild⁵. Byla ženou slavného krále z rodu Ynglingů Halfdana Černého a matkou historicky prvního norského krále Haralda I. Krásnovlasého. V tom snu se Ragnhild zdálo, že z ostnu její brože se zapustily kořeny do půdy. Z těchto kořenů časem vzrostl velký strom. Byl tak ohromný, že přes něj bylo sotva vidět a jeho větve sahaly přes celé Norsko a ještě dál. Tento sen se jí zdál dávno předtím, než se ukázal jeho pravý význam. Strom symbolizoval úspěšnou vládu jejího syna a větve pak jeho rozšířené potomstvo. Stejně tak král Atli⁶ měl sen o dvou výhoncích, které velmi miloval. Jeho žena je pak vytrhala a dala mu je pojíst. Tyto dva výhonky rákosu symbolizovaly jeho dva milované syny.

3.2 Osud

V oblasti staroseverské kulturní tradice je víra v osud velmi rozšířená. Nejzřetelněji to lze spatřit v islandských rodových ságách, kde jsou sny zprostředkovatelem budoucích událostí. Pro jejich správnou interpretaci je však nutná znalost snových symbolů, alespoň do určité míry. Samozřejmě musí být obsah snu vyložen v souladu s tím, jak je příběh konstruován (Grambo, 1988: 11). Obecným rysem staroseverských snů je to, že odkazují ke konkrétní události bdělého světa (Starý, 2009). To znamená, že pokud se postavě v příběhu zdál nějaký sen, bude mít ten sen dozajista spojitost s jejím budoucím osudem v reálném životě. V staroseverské literatuře byla víra v osud ještě nadřazenější než víra v křesťanství nebo uctívání pohanského kultu. Osud ovlivňuje život nejen lidem, ale zahrává si i s bohy. Sami hrdinové, kteří v jistém okamžiku čelí své smrti, vědí, že není v moci člověka posunout svůj konec bytí o jediný den. Co je určeno osudem, nelze zvrátit, a proto mu čelí důstojně. Budoucnost jejich životů je dána předem. Jediný, kdo je schopen budoucnost nahlížet jsou ve stavu bdění jasnovidci (Turville-Petre, 1972: 95). Ve stavu snění je některým lidem umožněno to, že mohou nahlédnout svou budoucnost, ale je často skrytá za různými symboly. Někdo dokáže interpretovat sny velmi zdárně, jinému se významu snu nahlédnout nepovede. Přesto, že sny nejčastěji předpovídají budoucnost, není

⁵ Sturluson, S. (2010). *Heimskringla: history of the kings of Norway*. University of Texas Press.

⁶ Sága o Völsunzích – Sága o Völsunzích a jiné ságy o severském dávnověku. (2011). Praha: Argo. (str. 109)

tomu tak výhradně. Existují i sny, které se týkají už událostí minulých, nebo současných. Přesto však moderního čtenáře zneklidňuje právě fakt, že všechny události předpovězené ve snech se plní (Starý, 2009).

Vezmeme-li v úvahu, že sny a osud jsou v ságách zobrazovány jako neoddělitelně propojené, začnou nám částečně vyplývat na povrch určité záměry jejich autorů. Lönnroth argumentuje „vyprávěči ság neshledávají sny jako klíč k proniknutí do vnitřní duše, ale jako klíč k budoucnosti“ (Lönnroth, 2002: 456). Sny jsou částečně v ságách využívány jako literární prostředek pro zábavu, a částečně odrážejí tehdejší kulturu spisovatelů ság. Tak slouží i k historickému účelu. Sny nabízejí způsob, jak strukturovat text, který spisovateli umožňuje vést děj „nahodile“ až do samého konce a obohacovat jej částečně o islandský folklor spolu s historickou skutečností (Watson, 2017).

Co se týče struktury ságy v kontextu snů, na toto téma napsala Margaret Häkel svůj PHD výzkum *Die Darstellung und Funktion des Traumes in der Isländischer Familiensaga* (Häkel, 1934: 15), kde poznamenává, že sen v sáze nemůže být analyzován samostatně, ale musí být vždy brán v kontextu literární struktury ságy. Takže sny mají v ságách různé úkoly, například poskytují přehled o událostech v sáze, nebo mohou předpovědět budoucí události, které byly už předem určeny osudem (Bardzimasvili, 2014: 34).

3.3 Návštěvníci snu

Do snů vstupují různé bytosti a lidé. Mohou to být snícího přátelé, ale zároveň se v nich mohou ukázat i úhlavní nepřátelé. Stejně tak se mohou zjevovat osoby, se kterými se snící v životě neseťkal. Do snu nám tedy může vstoupit neznámá snová žena (*draumkona*) nebo neznámý snový muž (*draummaðr*). Mezi bytosti objevující se ve snech patří dále například *elfové*, *valkýry*, *norny*, *fylgji*, *mrtví* a mnoho dalších. Rozhodla jsem se vybrat jen ty, které se zjevují nejčastěji a především pak ty, které se zjevují ve snech vybrané literatury.

Tito snovní lidé mohou spícímu ve snu dávat rady, odtajňovat různá tajemství, nebo pomáhat nalézt dávno ztracené věci atp. Jakmile však tyto snové bytosti začnou lhát, často to znamená, že snícího dny jsou sečteny. Ve snu se tyto bytosti lidem zjevují, aby jim předali nějakou znalost, například umění poezie (Turville-Petre, 1972:41).

3.3.1 *Fylgja*

Zaměříme-li se na živé symboly zjevující se ve snech, musí být řeč o *fylgjach*. Jedná se o bytosti, které na sebe berou podobu zvířat. Víra v tyto bytosti přežívá dodnes, neboť *fylgje* mají ochrannou funkci a fungují jako strážný anděl každého člověka. Důležité je uvést, že *fylgja* na sebe může brát podobu všech zvířat i těch, které se na Islandu nikdy nevyskytovaly. Převážně všechna zvířata se v ságách dají označit jako *fylgje*. Z těch, které se na Islandu přirozeně vyskytujících jmenujme myš, ovci, psa, lišku, kočku či ptáka. Ze zvířat na Islandu neznámých jmenujme vlka, tygra, draka a hada. Kůň, ač se v ságách vyskytuje často, nemá zpravidla moc významnou funkci v rámci symboliky snu. Významná může být výhradně jeho barva, přičemž bílá bude znamenat dobro, rudá by symbolizovala krev – tedy smrt, úraz. V modernějších snových symbolech se objevuje ještě hnědá, která by znamenala nemoc nebo smrt a grošovaná značící zhýralost a opilství (Turville-Petre, 1972).

Fylgja je vlastní duše, jakýsi doprovodný protějšek žijící osoby. Jedná se neviditelné stvoření, které lze spatřit ve stavu snění pouze ve snech a ve stavu bdění skrze víze. V bdělém stavu jsou *fylgju* schopni spatřit pouze věštcí. Charakter *fylgje* a jejího nositele se shoduje, často v jedné konkrétní významné vlastnosti (Kelchner, 1935). Slovo je odvozeno ze staroseverského slovesa '*fylgja*' – následovat (Brink, Price, 2008: 239). Zjevují se tedy, jak už jsem podotkla, v podobě zvířat ale i žen. *Fylgja* je vlastně jakýmsi symbolickým zjevením ukazující vnitřní kvality a charakteristické rysy jejího nositele. Tedy metaforicky odhaluje jaký člověk, kterého provází, doopravdy je. Zvířecí *fylgje* reprezentující strážného ducha svého majitele se mohou dělit na domestikovaná a divoká zvířata. Zvířecí *fylgje* v podobě domácích zvířat se zjevují nejčastěji jako kozy nebo volí. Ze zvířat divoce žijících jmenujme lišku, vlka, medvěda, polárního medvěda, labuť a mnoho dalších. Existují i zvířecí *fylgje* pocházející z ryze fantazijního světa, které také symbolizují strážného ducha nejčastěji vůdců, mezi ty bychom zařadili například obry či draky nebo bájně ptáky. Strážné *fylgje* méně významných mužů, nebo přímo anonymních postav bývají například v podobě prasete, sokola či nějakého druhu ptáka. Pokud nějaká osoba v příběhu nosí jméno, které je spojováno s druhem zvířete, může se jednat o osobu, která má schopnost dočasně měnit svou podobu. Zajímavostí na zvířecích *fylgjach* v podobě ledního medvěda, lva a leoparda a dalších je, že tato zvířata se nikdy na Islandu přirozeně nevyskytovala. To svědčí o tom, že v době, kdy se ságy s tematikou těchto *fylgjí*

psaly, existovaly vazby na země, kde se podobná zvířata vyskytovala (Jennbert, 2011: 188).

V ságách se o *fylgjach* píše jako o nadpřirozených stvořeních, vnějších duších osob nebo jejich alter egu. Tvar a vzeštění *fylgji* se pak formuje na základě nositelových vlastností. *Fylgja* může být spatřena ve snech lidí, kteří mají schopnost vidět nadpřirozené bytosti. Může se zjevit i člověku, ke kterému patří. V tomto případě spatření vlastní *fylgji* věští blížící se smrt. *Fylgji* se chovají v kontextu příběhu přesně tak, jak se zachová jejich majitel v budoucnu. Jejich typická literární funkce je předvídat budoucí události (Mundal, 2006: 723).

3.3.2 *Hamingja*

Hamingja je strážným duchem celé rodiny a primárně se pojí k nejstaršímu členovi rodiny (hlavě rodiny). Strážný duch nabývá podoby ženy. V okamžiku, kdy umírá její nositel, *hamingja* přechází na dalšího člena rodiny, který je pokračovatelem rodu. V díle *Sága o Víga-Glúmovi* (*The complete Sagas of Icelanders*, 1997) se hrdina Glúm setká ve snu s převelikou ženou a zve jí do domu. Usoudí, že jeho dědeček musí být mrtev a žena, která k němu ve snu přišla, je jeho nová *hamingja* a putuje ze staré generace na novou. *Hamingja* se opět zjevuje pouze ve snech nebo vizích. Její věštecké schopnosti napomáhají její funkci ochránit jedince a celou jeho rodinu. Pokud se *hamingja* objevuje ve snu, často se o ní mluví jako o snové ženě (*draumkona*). Jakmile se ve snu *hamingja* objeví, byť většinou jen na krátkou chvíli, není pochyb o jejím významu. Pokud se totiž zjeví svému majiteli, věští mu blížící se smrt. O těch se zdá Gláumvör v jejím snu „jak sem přišly nějaké ženy, byly smutné a vyvolily si tě za muže.“ (*Sága o Völsunzích*, 112). Vykládá si to, jako znamení blížící se smrti jejího manžela. Další případ, kde se objevuje *hamingja*, je *Sáze o Gíslim* (Staroislandské ságy, 2015: 308, 312, 313), kde se Ánovi Černému zdá dvakrát o té samé ženě. Poprvé žena učiní takové preventivní opatření, že mu břicho vystele roštím, v druhém snu po těžkém zranění mu do břicha vrátí zpět střeva (Kelchner, 1935).

3.3.3 *Nepřátelské bytosti ve snech*

Do snu také vstupují bytosti, které mají zlé úmysly. Může se jednat i o čaroděje nebo čarodějky. Tyto bytosti mají ve snech ve vztahu k člověku zvláštní úkol podněcovat konflikty či reprezentují vtělené násilí při střetu dvou bojujících stran. Jako příklad osobní pomsty ze strany těchto nepřátelských bytostí člověku uveďme sen ze Ságy o lidech

z Lososiho údolí (Staroislandské ságy, 2015: 267,268). Sen se zdál Óláfovi Pávovi a odehrával se bezprostředně potom, co nechal zabít jednoho býka ze svého stáda. Zjevila se mu bytost, která se představila jako matka zabitého býka. Byla velmi našťvaná a předpověděla Óláfovi smrt jeho syna (Kanerva, 2013). Jinde nacházíme zmínky o nadpřirozených bytostech, které nazýváme ‚*mara*‘ nebo ‚*trollríða*‘. Ty napadají mimo jiné lidi ve spánku, sedávají na jejich hrudi a snaží se jim vloudit do snů. Lidé věřili, že tyto bytosti jsou čarodějové a mění své podoby (Mundal, 2006: 723). Například v *Sáze o Ynglinzích* (*Edda a Sága o Ynglinzích*, 2003: 159) je na popud jeho manželky napaden Vanlandi čarodějnicí – noční můrou, právě když usíná.

3.3.4 Mrtví

Mrtví se ve staroseverských ságách objevují poměrně často a můžeme je rozdělit do dvou kategorií a to na *draugy*, kteří by spadaly do pohanské tradice, a na křesťanské svaté. *Draugr* je mrtvý člověk, který existuje i po své smrti. V první řadě obývá svou hrobku tedy mohyly. V mnohých případech ale mohyly opouští a navazuje kontakty se světem živých. Mimo to, že navazuje kontakty mimo své místo posledního odpočinku, vstupují *draugři* do spánku a snů živých, a to za účelem sledovat své osobní zájmy. Prosazují svoje záměry, touží seznámit pozůstalé se svým osudem, chrání sebe a svůj majetek. V neposlední řadě se do snů vloudí za účelem odměnit laskavost nebo se pomstít za svá zranění. *Draugr* se také může do snu dostat proto, aby si živým postěžoval. Tak se například do snu Herdís (Staroislandské ságy, 2015: 358) vetřela mrtvá vědma, která si jí stěžovala na svoje muka. Ta jí způsobovala Herdísina babička Guðrún tím, že nad hrobem mrtvé klekávala a modlila se k Bohu. Druhou kategorií jsou svatí, kteří se ve snech zjevují, aby předpověděli snícímu blízcí se vítězství, nebo mu udělili radu, jak postupovat v blízcí se bitvě. Svatí se zjevují ve snech a reprezentují Boží záměr a pouze s jeho svolením (Kelchner, 1935: 66).

4 Význam snu v literatuře, výzkumy

Shrňme si výsledky dosavadních výzkumů na dané téma. Petre-Turville v díle *Dreams in Icelandic Tradition* (1972) rozebírá širokou škálu symbolů v ságách obsahujících sny. Autor sleduje vlivy na obsah staroseverských ság, které podle něj pocházely nejčastěji z Bible, nebo docházelo k inspiraci francouzskými eposy. Podle autora víra ve snovou symboliku znamená víru v osud a tato víra na Islandu daleko přesáhla jakékoliv náboženské názory ať už pohanské či křesťanské (Turville, 1972: 32).

Podle Kirsi Kanerva (2012) je vnitřní stav osoby propojen s výrazem tváře a postojem těla. Autoři ság popisují na svých hrdinech pouze zevní stav, emoce a vnitřní pochody jen velmi zřídka a neobratně. Pokud je emoce přece jen třeba vyjádřit, například v extrémně vypjatých situacích, jsou emoce vylíčeny jako somatické projevy protagonistů, kupříkladu zblednutí, zrudnutí, slzy. Tyto projevy jsou v ságách zmiňujících sny poměrně velmi časté a je nezbytné brát na ně zřetel. Usnadňuje to pochopit kontext snu a jeho význam pro snící osobu a další vývoj příběhu. Jinde se autorka obsáhle věnuje symbolice ve snech. Z hlediska tradice je podle ní nejdůležitější a nejzajímavější právě obraznost, kterou sny obsahují. Rozebírá symboliku snů od nejstarších dochovaných předkřesťanských obrazů, po mysteriózní nadpřirozená stvoření až po lidské bytosti. Neopomíná zmínit i koncept mrtvých (*draugú*), který má ve snové tématice také své místo. *Draugové* jsou jakýmsi spojením mrtvého těla u duše, kteří přebývají u sebe v mohyle, nebo vycházejí ven, aby navázali kontakt s živými. Snaží se zasahovat do dění světa živých, ovlivňovat záležitosti lidí. Svá tvrzení podkládá množstvím příkladů ať už ze starších či mladších literárních staroseverských zdrojů (Kanerva, 2012).

Kirsi Kanerva se dále věnovala tématu Gíslího jako nešťastníka. V článku *Ógæfa as an Emotion in Thirteenth-Century Iceland* (2012) autorka vysvětluje, že toto slovo se ve staroseverské tradici podle některých učenců používalo k označení osudu konkrétní osoby. Tento osud byl někdy zaviněn cizím přičiněním, kletbou nebo čarodějnými silami. Na osobu toto prokletí mohlo být uloženo i samotným Óðinem. Slovo *ógæfa* označuje nedostatek štěstí v životě nebo úděl, který si člověk sám zvolí tím, že se snaží o dosažení špatného cíle, nebo že neuspěje v dosažení cíle správného. V pojetí Kanerovy je toto slovo navíc spojeno s emocemi. Může být použito k vyjádření vnitřních rozporů hlavního hrdiny ságy a jeho pocitům viny. Neboť kultura, o které je právě řeč, neměla ve své době pro tento druh pocitu žádné korektní označení. Slovo *ógæfa* nachází mnohé podobnosti s moderním pojetím slova vina. Ságy ukazují, že postavy v ságové kultuře často dojdou k poznání, že učinily něco špatného druhým. Jsou schopny si uvědomit svůj přešlap a dokonce zažívají odplatu od osoby, která utrpěla v důsledku jejich špatného jednání. Autorka se v kontextu tohoto slova mimo jiné zaměřuje i na rozbor *Ságy o Gíslim*, který bych zde ve stručnosti shrnula. Zápletka ságy začíná ve chvíli, kdy Gíslí zabije manžela své sestry a je odsouzen a vyhoštěn. Po dobu deseti let se schovává před svými pronásledovateli a žádá svého bratra o pomoc. Ten mu ji však odmítá poskytnout, neboť nechce ohrozit svoje postavení. Jeho sestra ho za vraždu svého muže obvinila, tedy Gíslí přichází o pomoc a recipocitu ze

strany své rodiny. Trpí také tím, že je vyloučen ze své rodiny. Sága ukazuje, že bez ohledu na jeho statečnost, čest a slávu, se Gísli nestává mužem štěstěny, ale naopak nešťastníkem (*ógaefumaðr*).

Jiří Starý (2009: 17-39) se ve svém článku věnuje několika tématům spojených se sny, mezi jinými snový prostor. Dochází k zjištění, že vlastnosti a vzezření snového prostředí zůstávají neměnné od reálného světa. Rozlišuje tři typy snového prostoru, podle toho, zda se tam zrovna snící nachází, nebo místo důvěrně zná, anebo na místě nikdy nebyl. Přejít z reálného světa do světa snů často není zřejmě odlišen, čtenář se však poměrně dobře orientuje, neboť je vždy na začátku explicitně řečeno, že se mu zdál sen.

Georgia Kelchner poprvé publikovala v roce 1935 svou knihu *Dreams in Old Norse Literature and their Affinities in Folklore*, ve které poznamenává, jak důležitou roli hrají sny ve staroseverské literatuře, ať už v próze či poezii. Naznačuje, že sny hráli v tehdejší kultuře především pak literární velkou roli, neboť se věřilo, že všechny sny se stanou skutečností. Staroseverská literatura je podle Kelchner odrazem toho, čemu lidé věřili, a odrazem jejich tradice. Dále se pak věnuje symbolickým obrazům ve snech, snovým příznakům a osobám, které se ve snech zjevují, ať už se jedná o živé či mrtvé lidi. Pracuje se ságami o Islandčanech, ságami o kráľích, biskupech, se ságami o dávnověku i eddickými básněmi.

5 Ságy o dávnověku

5.1 Sága o Völsunzích (*Völsunga saga*)

Tato sága byla napsána ve třináctém století a pojednává o původu a osudech lidí z rodu Völsungů. *Sága o Völsunzích* by se dala rozdělit na tři části, z nichž první vypráví o předcích hlavního hrdiny Sigurða, druhá část vypráví o hrdinovi Sigurðovi, třetí a poslední část ukazuje mimo jiné osud Sigurðovi manželky Guðrún po jeho smrti. Tato sága se z velké části zakládá na obsahu Starší Eddy. Příběh začíná historií předků prvního zakladatele rodu Völsunga. Ten se narodil jako pohrobek po svém otci a svou slávou ho předčil. Oženil se a měl jedenáct dětí. Pro příběh jsou nejdůležitější dvě z nich, dvojčata Sigurð a Signý. Dceru Signý Völsung přislíbil králi Siggeirovi. Při jejich svatební hostině se zjevil Óðin v přestrojení za starého muže a vrazil ho do kmene stromu dětmi meč Gram, který ve svém paláci Völsung zasadil. Právil, že ten kdo ho vytáhne, dostane ho od něj

darem. Nikdo z přítomných mužů kromě Sigurða to nedokázal. S mečem později Sigurð vyhrál ne jeden boj a na své cestě se seznámil s dívkou jménem Brynhild.

Ti dva v sobě našli zalíbení a zaslíbili se jeden druhému. Brynhilda předpovídá, že jim není souzeno být spolu, že každý spočine v rukou někoho jiného. Sigurð odjede a vítězí v několika válkách a nakonec se usídí u krále Gjúkiho. Zde je očarován nápojem a zapomíná na svou Brynhildu v náručí Guðrún. Se svými novými švagry se spojí pokrevní přísahou a nejvíce přilne k jednomu z nich jménem Gunnar. Jak čas plyne, Gunnar zatouží po manželce a rozhodne se, že dostane spanilou Brynhildu za ženu. Ta však žije v pevnosti, kterou obklopuje ohnivý val. Jen ten nejstatečnější z králů bude schopen tento val zdotat. Na cestu se vydal Gunnar se svými bratry a Sigurðem. Po prvotním pokusu se do pevnosti dostat s neúspěchem Gunnar požádal Sigurða, aby si vyměnili podoby a Sigurð tak v Gunnarově přestrojení překonal překážku. To se mu povedlo a Brynhildu tím získal a zůstal s ní po tři noci. Brynhilda nic nepozná a za Gunnara se vdá, časem se jí narodí dcera Áslaug. Po delším čase se dozvídá pravdu, že ji z pevnosti nezachránil její muž Gunnar, ale milovaný Sigurð. Svou lásku k němu přesto dávno potlačila a cítí se být podvedena. Žádá od Gunnara Sigurðovu smrt. To se jí vyplní a ona krátce na to umírá také.

Jak Brynhild dávno předtím předpověděla, po její a Sigurðově smrti se Guðrún spojí manželstvím s králem Atlim. Manželství není spokojené a Guðrún stále vzpomíná na šťastné manželství se Sigurðem. Král Atli je hamižný muž a po čase se začne zajímat o velké bohatství, které má rodina jeho ženy po smrti krále Sigurða. Vymýšlí plán, že pozve své švagry na hostinu a zajme je a jejich bohatství. Vysílá k nim výpravu s pozváním, bratři v čele s Gunnarem váhají pozvání přijmout, ale nakonec se rozhodnou krále navštívit. Jakmile doplují, čeká je seskupená armáda a začne se válka. Po litém boji všichni bratři umírají. Jejich sestra Guðrún přemýšlí, jakým způsobem se králi Atlimu za smrt rodiny pomstít a rozhodne se pro nejkřutější trest – smrt jejich dvou společných synků. Jejich krev smíchá s vínem a jejich maso upeče a podá králi k jídlu. Ten aniž by cokoliv tušil, jídlo pozře. Později se dozvídá od Guðrúny pravdu. Neuběhlo mnoho času a Guðrún se rozhodne dokonat svůj záměr a jednou v noci krále Atliho probodne ve spánku. Král Atli však není jejím posledním manželem, za nedlouho se opět vdá za krále Jónakra. Hrou osudu a částečně i svým přičiněním však ztratí všechny své děti.

5.2 Sága o Jómských vikinzích (*Jómsvíkinga Saga*)

Ságu o Jómských vikinzích řadíme mezi ságy královské, neboť její obsah sleduje příběhy hlavních vůdců a slavných králů v Dánsku a Norsku. Jedná se o středověkou ságu, její autor je neznámý. Byla napsána někdy ve třináctém století na Islandu. Text ságy existuje celkem v pěti verzích, přičemž já pro svou práci použiji verzi H. K dispozici mám přeloženou ságu do anglického jazyka N. F. Blakem. Jeho překlad pochází z roku 1962. O historické validitě ságy se vedou mnohé diskuze, samotný autor výše zmíněného překladu ve svém akademickém úvodu v předmluvě knihy vysvětluje, že „Sága nemá žádnou historickou hodnotu. Je to kulminace imaginativního vyprávění založeného na minimu historického faktu.“ (Blake, 1962: vii). Přesto však většina hlavních postav, které se v příběhu nachází, jsou historicky doložené.

Příběh se skládá z množství krátkých příběhů, které čtenáře seznamují s králi Dánska a Norska a jejich osudy. Jedním z nich je příběh o dánském králi Gormovi, který požádá o ruku dceru jarla Klakk-Haralda. Ta má před uskutečněním svatby podmínku. Chce po králi, aby odjel k sobě domů, postavil dům a tři v noci v něm spal. Sny, které se mu budou v domě zdát, si má zapamatovat a poslat po poslech vzkaz. Na základě toho, že král učiní, jak žádá, si ho vezme. Po čase se král Gorm rozhodne pozvat svého tchána na hostinu, ten na své cestě potřikrát spatřuje znamení, které si vysvětluje jako varování. Nikdy se tedy nedostaví. Nakonec ho dcera vyzve, ať své chování vysvětlí. On tato tři znamení interpretuje jako varování, že budoucí potomci jejich rodu budou příčinou velkých konfliktů. Po smrti krále Gorma nastupuje král Harald Modrý zub. V té době vládne Norsku král Harald II. řečený Šedoplášť. Král Harald Modrý zub ho poráží a zároveň je donucen přejít na novou křesťanskou víru.

Dále příběh vypráví o muži jménem Tóki. Ten má tři sny, kteří si po jeho smrti rozdělují majetek. Jeden z nich odchází nespokojený, neboť ho bratří chtěli odbýt pouze movitostmi. Odchází sloužit raději králi Haraldovi, který ho později pomstí porážkou jednoho z bratrů. Druhý z bratrů neschopen se králi postavit, se na radu svého pobratima si vezme dceru jarla Ottara z Götlandu Ingibjör. Té se hned první noci zdá, že vidí padat hlavu krále Harald Modrého zubu. Mají spolu syna Pálni-Tókiho, který se v dospělosti stane mocným vikingem a získá si polovinu Walesu. Později se stane, že Pálni-Tóki vezme do výchovy dítě, o němž se dozví, že je levobočkem krále Harald Modrého zubu. Slíbí mu, že pro něj získá, co mu patří – tedy království po svém otci. Když dospěje, vzbouří se proti svému otci a společně s Pálni-Tókim získá Dánsko.

Později získá Pálni-Tóki od krále Búrisleifa místo zvané Jóm. On zde vybuduje hrad i s přístavem a místo pojmenuje Jómsborg. V šestnácté kapitole jsou popsány všechny zákony Jómských vikingů mezi kterými je mimo jiné povolený věk (18-50let), dále nesmí nikdy odmítnout bojovat, musí každého svého člena pomstít jako by to byl bratr, do města měly zakázán vstup ženy a další. Účastní se mnohých bojů, které zvítězí. Nakonec jsou rozpuštěni a příběh končí tím, jak Óláf Trygvasson přijíždí do Norska a pod jeho královskou mocí konvertuje zemi ke křesťanství.

5.3 Sága o Hervaře (*Hervarar Saga*)

Sága o Hervaře se řadí mezi ságy o dávnověku. Patří zároveň také mezi nejstarší ságy dávnověku, které označujeme jako „heroické“. Tyto ságy pokračovaly v tradici hrdinské epiky a patří mezi ně i druhá dávnověká sága, kterou používám, *Sága o Völsunzích*. Příběh se odehrává daleko v minulosti na rozdíl od ság rodových a to obvykle ještě před kolonizací Islandu (kolem roku 870 n. l.). Příběh začíná výčtem mnohých významných králů a jejich potomků. Jedním z nich byl i Svaflami, syn Sigrlamiho a Heiðr. Ten jednoho dne při lovu v lese spatří velký kámen a u něj dva dvergy. Donutí je ukovat mu meč, který ukrojí železo i kámen, a který svému majiteli přinese v bitvě vítězství. Oni svůj slib dodrží, ale meč proklejí. Meč mu má sice přinést vždycky vítězství, ale má se stát i jeho zhoubou. Svaflami jej pojmenuje Tyrfingr.

Dalším významným mužem, o kterém sága vypráví je Arngrímr. Ten v boji s králem Svaflamim získá jeho meč Tyrfingr, zabije ho a jeho dceru si vezme za ženu. S ní má dvanáct synů, z nichž nejstatečnějšímu Angantýrovi svěří svůj meč. Angantýr později zemře v boji a je s mečem pochován. Po jeho smrti se mu narodí dcera Hervör, která je krásná a velmi silná. Má zálibu v boji a střelbě a měla sílu jako muž. Jednoho dne se přidá v přestrojení za muže spolu s vikinky na moře. Nechá se oslovovat mužským Hervaðr a cestuje s nimi. Jednoho dne doplují na ostrov Sámsey, kde je pohřben její otec Angantýr a ona se zde nechá vylodit. Každý ji od tohoto kroku ale zrazuje, neboť tam prý straší. Ona však toho nedbá a najde mohylu svého otce a jeho bratrů. Zde k němu promlouvá a vyžaduje od něj meč Tyrfingr. On ji však od toho zrazuje a říká jí, že ten meč bude její zhouba. Hervör toho ale nedbá a meč přesto chce. Později se vdala za Höfunda a měla s ním dva syny Angantýra a Heiðreka.

Angantýr byl více podobný otci a byl u lidí v oblibě, zatímco Heiðrek byl zlomyslný a víc k němu tíhla Hervör. V jednom ze svých záchvatů zlomyslnosti nechtěně zabije svého bratra. Otec ho vyžene z království a matka mu dá na cestu meč Tyrfingr. Heiðrek se vydá na cesty a usadí se u krále Haralda. Vezme si jeho ženu a ovládne část jeho království. Později mnohými cestami a boji rozšířil svá území. Znovu se oženil s dcerou krále Saska. Tu po čase zapudil, neboť ho na svých mnohých cestách domů za zády podváděla s otrokem. Zůstal sám a na znamení dobrých vztahů si k sobě na výchovu vzal syna krále Ruska. Velmi si ho oblíbí a dobře ho vychová, později se ožení za královu dceru. Spolu měli dceru, kterou pojmenovali Hervör. Stala se štítonoškou a byla vychovávána v Anglii.

Jednoho dne král Heiðrek vzkázal jednomu ze svých nepřátel, ať se přijde s králem usmířit. Měl králi dávat takové hádanky, které neuhádne. Muž se dlouho modlil k Oðinovi a dal mu mnohé oběti, ať mu pomůže. A skutečně, jednoho dne se u něj objevil muž, oblékl se do jeho věci a vydal se ke králi. Zde se na usmířenou na místo muže utká s králem v sérii hádanek a odpovědí. Král na všechny hádanky věděl odpověď až na poslední. Byla to otázka, při které Heiðrekovi došlo, že jeho protivníkem je samotný Oðin. Pokusí se ho napadnout, ale Oðin v podobě jestřába odletí a prohlásí, že Heiðrekovou zhoubou se stanou nejničemnější otroci. A opravdu za nedlouho se jeho otroci vzbouří a ve spánku ho zabijí. Jeho syn Angantýr se vydá hledat jeho vrahy. To se mu povede, získá meč Tyrfingr a království. Přesto mu však meč přinesl neštěstí, tak jak bylo předpovězeno. Ve válce o dědictví po otci padne jeho bratr i sestra.

6 Rodové ságy

6.1 Sága o Gíslim (*Gísla Saga*)

Sága o Gíslim byla napsána zhruba v první polovině třináctého století a dochovala se ve třiceti třech rukopisech. Děj této ságy se odehrává na Islandu kolem roku 950, kam se hlavní hrdina Gísli přesídlí spolu se svou rodinou z Norska. Gísli, jeho bratr Þorkeļ, a jejich švagři Véstein a Þorgrím, se jednoho dne rozhodnou, že spolu vykonají rituál uzavření pokrevního příbuzenství, aby se tak navždy spojili. Než však dojde ke zdárnému konci, zasáhne osud a rituál není dokončen. Jeden z mužů - Þorgrím - se rozhodne odmítnout svazek uzavřít s Vésteinem, který pro něj z logického hlediska nepředstavuje rodinu. V ten okamžik se začne rozvíjet příběh Ságy o Gíslim, nejdále se úspěšně skrývajícím a oslavovaným mužem na Islandu.

Jednoho dne bratr Gísliho Þorkel zaslechne rozhovor své ženy Ásgerð s Gísliho ženou Auð. Ásgerð se druhé ženě svěřá, že chová city k jejímu bratrovi Vésteinovi. Þorkel je pochopitelně rozhořčen a v krátkém čase se i se ženou přesune na druhý nedaleký dvorec, který patří jeho švagrovi Þorgrímovi. Zde začne spřádat plány na to, jak zahubí Vésteina, ke kterému jeho žena chová náklonnost. V tu dobu se chystá navštívit svou rodinu – sestru Auð a jejího manžela Gísliho – Véstein. I přes Gísliho pokus Vésteina varovat přijíždí a usazuje se na jejich dvorci na krátký čas.

Hlavní hrdina Gísli začíná mít v noci velmi neklidné sny. Nikomu se však s nimi nesevřá. Třetí noc se strhne velká bouře a poničí stavení. Pro Gísliho to je znamení a z ostražitosti donutí Vésteina zůstat doma po dobu, kdy ostatní stavení opravují. Následující noci se někdo vloudí do místnosti, kde Véstein spí a probodne ho kopím. Když se to Gísli dozví, vytáhne zbraň z rány, neboť se tradovalo, že ten kdo zbraň vytáhne je povinen dopadnout vraha a pomstít se. Na pohřeb švagra Vésteina přijíždí i Gísliho bratr Þorkel s družinou prokázat poslední služby.

Nějaký čas oba dvorce žijí pokojně vedle sebe, ovšem v nitru Gísliho stále užírá, že Vésteinův vrah se nachází u jeho bratra a ten ho má v přízni. Naplánuje pomstu a zabije manžela své sestry Þorgríma. Využije stejného lstivého plánu a za noci se vkrade do své sestry a jejího muže a probodne Þorgríma zbraní. Stihne se vytratit a zmizí do noci. Vražda muže okamžitě ukazuje pouze na něj a z toho důvodu se z něj stane štvanec. Na veřejném sněmu je dokonce oficiálně poslán do vyhnanství. Po dlouhá léta se schovává střídavě u své ženy a přátel či známých.

Jedné noci, když zrovna přebývá u své ženy, se mu zdá sen. Svěřá se s ním své manželce, zdává se mu o dvou ženách. Jedna věští dobré věci a druhá mu naopak prorokuje jen samé neštěstí. V tomto snu se mu zjevila ta dobrá z žen a vysvětlila mu, že ohně, které vidí, symbolizují jeho zbývající roky života. Tento sen mu předpověděl budoucích sedm let života. Od té doby však Gísliho zužovaly převážně jen sny, kde se mu zjevovala zlá žena. Ta ho ve spánku děsí, chodí k němu zkrvavená a chce jeho tělo omývat v krvi. Gísli si to vysvětluje tak, že mu nevěstí příliš dlouhý život a dobrý konec.

Čas plyne, Gísli pobývá u svých přátel a stále se snaží měnit místa svého úkrytu, jelikož příbuzní Þorgríma po něm neustále pátrají a chtějí ho usmrtit. V jeho snech, které se v poslední době vrací čím dál tím víc, začíná převažovat zlá žena. Naposled, co se mu zjevila jeho dobrá paní, ho pozvala k sobě domů, kde na lavicích všude ležely polštáře a

bylo to tam velmi krásné. Chtěla po něm, aby zůstal. Gísli se uklidňuje, že takto o něj bude postaráno po smrti. Dobrá žena mu slibuje úlevu od všech bolestí, bohatství i ženu. Především pak odpočinek v krásné síni, na měkké posteli a polštářích. V tomto snu nachází alespoň drobnou útěchu, jelikož ho vnitřně znepokojuje jeho situace, časté odloučení od ženy a především předzvěst špatné smrti, jaké mu naznačuje v jeho snech ta druhá žena.

Poslední rok, který mu byl vymezen, přebýval zrovna v létě u své ženy Auð. Tehdy se mu ve snu naposled zjevila zlá žena. Ve snu mu myla hlavu v krvi a nasadila mu na ni krvavou čepici. Tyto sny se stupňují a Gísliho dohánějí k šílenství. Skrze poslední dva sny dostává varování. Ke konci příběhu k němu ve snu přichází muži, kteří ho celou dlouhou dobu hledají a střetávají se v boji. Zdálo se mu detailně, komu sám uštedřil smrtelnou ránu, kdo útočil na něj a jak dlouho se bránil. Z tohoto snu mu dochází, že se na něj útok teprve chystá a že se blíží jeho konec. Ve snu umírá, přesto že se dlouho dokázal bránit a spolu se svojí ženou stojí proti převaze. A jak mu bylo ve snu předurčeno tak se i stalo. V boji proti převaze uštedřil mnoho vážných i smrtelných ran ostatním, sám však v boji padl. Přesto však se o něm ještě dlouho vyprávělo, o jeho odvaze, síle a chytrosti. Sám v boji sice padl, ale o té hrstce, která přežila, se mezi lidmi povídalo jako o zbabělcích a dočkali se pouze hanby.

6.2 Sága o lidech z Lososiho údolí (*Laxdæla saga*)

Jedná se o rodovou ságu, která pojednává o osudech několika rodů žijících na Islandu. Období, ve kterém sága vznikla, je ohraničeno momentem osídlení ostrova Island a přechodem ke křesťanství. K tomu došlo postupně od začátku nového tisíciletí. V sáze vystupuje nečetně mnoho postav, které pro průběh vyprávění mají často velmi malý význam. Mezi nimi čtenář sleduje osud zhruba dvaceti hlavních aktérů, kteří jednájí ve jménu svého rodu. To s sebou přináší strategické a smluvní sňatky, pokrevní svazky, ale i mezirodové boje. Stěžejní příběh s dějovou linií prostupující celou ságu je boj dvou pobratimů o přízeň jedné ženy.

Sledujeme osudy hlavních postav Kjartana, jeho pobratima Bolliho a Guðrún. Podrobně sága líčí původ každé postavy zvlášť, dále pak významných členů jejich rodiny. Poté se zaměřuje na konkrétní činy a slavné cesty postav. Zřetel je dáván na zvyky a styl života na Islandu, které má čtenář možnost srovnat s životem v Norsku a Irsku, kam často předáci dvorců vyrážejí na zkušenou nebo za obchodem. Je zřejmý úzký kontakt Islandu

s Norskem, kde se islandští často setkávají se vřelým přijetím, nechávají se přijmout do královy družiny, nebo se tam nadobro usídlí. Cestu často podnikají i několikrát za život. Svou roli hraje v sáze i přijetí křesťanství, se kterým se poprvé Islandané setkají právě na své cestě do Norska.

Mimo mužské postavy zde nabývají významu i ženské osobnosti. Jmenujme si například Óláfovu matku Melkorku, která byla prodána v Norsku Hǫskuldovi jako otrokyně, jakmile však dorazila na Island, získala částečnou autonomii. Má moc rozhodovat o sobě samotné a muže si vybírá sama. V tomto duchu vychovala i svého syna Óláfa, který se stal velmi znamenitým mužem. Když dospěl, rozhodl se podniknout plavbu do Norska a Irska, aby poznal rodinu svojí matky. V Norsku strávil nějaký čas u krále Haralda, který si ho velmi oblíbil. Pomohl mu i nalodit se na výpravu do Irska a obstaral vše potřebné.

Když doplul do Irska, prokázal se králi Mýrkjartanovi prstenem, který mu dala matka. Tento klenot jí věnoval kdysi otec. Král ho díky prstenu poznal a prohlásil ho svým vnukem a právoplatným dědicem. Ólaf se navrátil zpět na Island s četnými dary od svého dědečka a s nově nabytými zkušenostmi. Po nějaké době zemřel jeho otec Hǫskuld. Před svou smrtí žádal syny, aby dědictví po něm spravedlivě rozdělili i mezi nevlastního bratra Óláfa. Mezi bratry však stále trvala nevraživost. Aby ji Ólaf zažehnal, nabídl svému bratrovi Þorleikovi, že mu vychová syna Bolliho, protože ten, kdo jinému vychová dítě, se vždycky pokládal za méně významného (str. 262). To on přijme a tak se Bolli stane pobratimem Óláfova syna Kjartana.

Nejdůležitější ženou byla Guðrún, dcera Ósvífra, která byla široko daleko známá pro svou krásu a inteligenci. Ta se do Kjartana zamiluje a on do ní. Zanedlouho se Kjartan rozhodne podniknout spolu se svým pobratimem Bollim cestu na moře a žádá Guðrúnu, aby na něj tři roky počkala. V Norsku zůstanou dlouhou dobu a nakonec se rozdělí. Bolli se vrátí zpět na Island a Kjartan zůstane u krále v jeho službách. Bolli se na Islandu ožení s Guðrún. Když se Kjartan po roce vrátil zpět do rodné země, tak zjistil, jak se věci mají. Nedal na sobě nic znát, oženil se, ale na Guðrúnu nezapomněl. Později dojde ke střetu Kjartana a Bolliho v několika případech, což jejich vztahy zpřetrhá nadobro. Bolli sice stále na Kjartana nedá dopustit, miluje ho jako bratra, ale láska Guðrúny je mu dražší. Nechá se od ní přesvědčit a na Kjartana zaútočí a zabije ho. Tato událost strhne kolotoč pomst napříč budoucímu generacemi.

7 Výzkumný záměr

Cílem této práce bude literárně analyzovat každou ságu se zvláštním důrazem na fenomén snu, který se zde objevuje. Ságy jsem vybrala záměrně tak, aby se v závěru práce dal zhodnotit rozdíl mezi dvěma zvolenými žánry (ságy z dávnověku, ságy rodové). Neboť se oba žánry v mnoha ohledech značně liší. Mým záměrem bude v každé sáze zvlášť vyhledat vždy konkrétní sen, položit si u něj čtyři níže formulované otázky a provést na jejich základě literární analýzu. Ve své práci jsem se pokusila o zodpovězení těchto výzkumných otázek:

1. Jaká je funkce snu v rámci díla?
2. Čím se liší svět snový od reálného?
3. V jakém stavu se snící nachází?
4. Jaká je reakce snícího na sen?

7.1 Výzkumná strategie, vzorek a analytické postupy

Jelikož není mým cílem data zpracovávat statisticky, ale je zapotřebí pečlivě sledovat a interpretovat text, zvolím si kvalitativní strategii. Půjde mi o porozumění významu snů, které se v ságách vyskytují a jejich následnou interpretaci a zasazení do kontextu. Výzkumné otázky jsem formulovala tak, aby mi dopomohly co nejvíce porozumění danému snu. Dále jsou formulovány tak, aby byly získané informace v závěru připravené pro srovnání v rámci žánru a případně i do určité míry srovnání mezi žánry. Z kvalitativní analýzy textu budu používat narativní analýzu. Podle Lieblichové et al. (1998) lze pojem narativního výzkumu v nejširším významu vztáhnout k jakékoliv studii, jež využívá či analyzuje narativní materiál (Řiháček, T., Čermák, I., & Hytych, R., 2013: 75). Proces analýzy textu v rámci narativního výzkumu, začíná opakovaným čtením daného textu nejdříve bez zaměření na konkrétní hledané aspekty. Důvodem je v první řadě si utvořit ucelenou představu o analyzovaném příběhu. Poté analýza pokračuje výběrem jednoho či více aspektů, na které se při opakovaném čtení zaměřujeme, a tím dochází k lepšímu a komplexnějšímu porozumění příběhu. Proces analýzy ve svém průběhu je opakovaným postupem od textu příběhu k analýze a od analýzy zpět k textu, tímto postupem dochází k prohlubování přesnosti konečné analýzy. Velmi se doporučuje neustrnout na jednom způsobu nahlížení na text a činit si poznámky v průběhu čtení, které i zdánlivě nekorrespondují s tím, co čteme. Tento způsob analýzy může být z hlediska časové náročnosti zdlouhavý, neboť je v určité fázi velmi nezbytné text na čas odložit a

později se k němu s časovým odstupem vrátit. Tento odstup často přinese nový analytický pohled na výzkumný problém (Řiháček, T., Čermák, I., & Hytych, R., 2013)

V tomto odstavci bych ráda uvedla, že práce vycházela ze čtyř ság, které jsem měla k dispozici v českém překladu a jedné, kterou jsem měla v překladu anglickém. Přestože jsem přesvědčena o vysoké úrovni překladů jak českých tak anglického, je na místě uvést, že „jazykový materiál nezůstává bez vlivu na ideově estetický obsah, jehož je nositelem. Zasahuje do jeho definitivní podoby pasívně (tím, že klade odpor a usměrňuje ji do výrazů pro tento materiál vhodných) i aktivně (tím, že zvukovými a jinými asociacemi přitahuje do díla nové významy, které v původní ideové koncepci nebyly a nebyly by z ní samy vyrostly)⁷.

⁷ Levý, J. (2012). *Umění překladu*. Apostrof, str. 8

8 Výzkum

8.1 Sága o Völsunzích

A. „Viděla jsem ve snu, jak držím na ruce krásného sokola, který měl peří zlaté barvy. Ten sokol mi byl nade vše. Raději bych se zřekla všeho bohatství než jeho.“ (str. 86)	1. předznamenává budoucí děj
	2. silný cit ke zvířeti, zlatá barva peří
	3. je zarmoucena, nedokáže se radovat, k srdci jí dolehl smutek
	4. nerozumí obsahu snu, nechává si ho vyložit
B. „To bude Guðrún, dcera Gjúkiho. Dnes v noci se mi o ní zdálo. Pojd' me ji přivítat. Spanilejší ženy nás už sotva navštíví.“ (str. 87)	1. připomíná nám věštecké schopnosti postavy Brynhildy
	2. nevíme, co přesně se jí o Guðrún zdálo
	3. je v očekávání
	4. očekává příchod Guðrún, přesně jak předpověděl sen
C. „Zdálo se mi, jak s mnoha ženami vycházím z domu a vtom spatříme statného jelena. Měl zlatou srst a vynikal nad ostatní zvěř. Všechny jsme ho chtěly chytit, ale jen já jsem ho dohonila. Cítila jsem, že získávám to nejlepší ze všeho. Tys mi pak jelena zastřelila u nohou. Dala jsi mi pak vlčí mládě, které mě potřísnilo krví mých bratrů.“ (str. 88)	1. týká se budoucích událostí
	2. jelen se zlatou srstí, nereálný, mládě vlka se na Islandu nevyskytuje, krev Guðrúniných bratrů na vlčeti
	3. u Brynhildy na návštěvě
	4. po tom, co se dozví význam snu, cítí nesmírnou bolest a odchází
D. „Měla jsem sen Gunnare. Zdálo se mi, že mé lože vychladlo a ty ujíždíš rovnou do rukou svých nepřátel. Vězte, že celému vašemu rodu se zle povede, protože jste křivopřísežníci.“ (str. 102)	1. předpovídá budoucnost
	2. zde se neliší ničím, reálný výjev, vychladlé lože znamená, že Gunnar odjel na cestu
	3. doma, želí smrti Sigurða
	4. sen vypoví svému muži, vyčte mu, že ji získal lstí a předpoví mu brzký konec

E. „Zdalo se mi, že jsi mě probodla mečem.“ (str. 109)	1. předpovídá budoucnost 2. neliší se 3. v noci, na loži s Guðrún 4. okamžitě ho vypráví manželce
F. „Ještě se mi zdálo, že nám tu vyrostly dva výhonky rákosu, kterým jsem nechtěl nechat ublížit. Někdo je však vytrhl i s kořeny, smočil v krvi a u stolu mi je předložil k jídlu.“ (str. 109)	1. metaforicky zobrazená budoucnost 2. silný cit k výhonkům, nereálné, krvavý výjev 3. stále v noci na loži s manželkou 4. vypráví Guðrún
G. „Dále jsem měl sen, že mi z ruky uletěli dva sokoli, ale nenašli žádnou kořist a odletěli do podsvětí. Připadalo mi, že pojídám jejich srdce smíšená s medem.“ (str. 109)	1. další metafora, týká se budoucnosti 2. sokoli odletěli do podsvětí – značí smrt?, podsvětí - nereálné 3. v noci, s Guðrún 4. vyloží Guðrún
H. „Nakonec se mi zdálo, že přede mnou leží dvě hezká štěňata a hlasitě kňučí. A já musel proti své vůli sníst jejich maso.“ (str. 109)	1. poslední metafora, graduje děj, předpovídá budoucnost 2. reálná štěňata, ale poměrně nereálné nucené pozření jejich masa 3. doma v posteli 4. znepokojeně sny vypráví manželce
I. „Ještě se mi zdálo, že jsem upoután na lůžko a tehdy že se rozhodne o mé smrti.“ (str. 109)	1. předznamenává budoucnost 2. reálný výjev 3. stále uprostřed noci se ženou 4. poví sen manželce
J. „Zdalo se mi, jako by sem vpadla divoká řeka a strhla trámy v síni.“ (str. 111)	1. předvídá budoucnost 2. ve snovém světě se odehraje pohroma 3. znepokojená, na loži s manželem 4. přemlouvá muže, aby neodjížděl
K. „Ještě se mi zdálo, že sem vpadla druhá řeka, hrozivě	1. graduje děj, mluví o budoucnosti 2. opět hrozba živelné pohromy

<p>hučela a strhla v síni všechny lavice a lůžka a vám, oběma bratrům, zlámala nohy. To určitě něco znamená.“ (str. 111)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="807 188 1431 241">3. znepokojená, na loži s manželem</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 241 1431 295">4. přemlouvá muže, aby neodjížděl</td> </tr> </table>	3. znepokojená, na loži s manželem	4. přemlouvá muže, aby neodjížděl		
3. znepokojená, na loži s manželem					
4. přemlouvá muže, aby neodjížděl					
<p>L. „Zdalo se mi, že se tvá pokrývka vzňala a oheň šlehal vysoko ze síně.“ (str. 111)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="807 409 1431 463">1. opět gradace děje</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 463 1431 517">2. děsivé výjevy ve snovém světě</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 517 1431 571">3. znepokojená, na loži s manželem</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 571 1431 624">4. přemlouvá muže, aby neodjížděl</td> </tr> </table>	1. opět gradace děje	2. děsivé výjevy ve snovém světě	3. znepokojená, na loži s manželem	4. přemlouvá muže, aby neodjížděl
1. opět gradace děje					
2. děsivé výjevy ve snovém světě					
3. znepokojená, na loži s manželem					
4. přemlouvá muže, aby neodjížděl					
<p>M. „Zdalo se mi, že sem vešel medvěd. Strhl královský stolec a máchal tlapami, až jsme všichni ztuhli hrůzou. A najednou nás měl všechny v tlamě, takže jsme nemohli nic dělat, jen nás zachvátil ukrutný děs.“ (str. 111)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="807 631 1431 685">1. sny se stupňují ve své naléhavosti</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 685 1431 739">2. medvěd</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 739 1431 792">3. znepokojená, na loži s manželem</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 792 1431 846">4. přemlouvá muže, aby neodjížděl</td> </tr> </table>	1. sny se stupňují ve své naléhavosti	2. medvěd	3. znepokojená, na loži s manželem	4. přemlouvá muže, aby neodjížděl
1. sny se stupňují ve své naléhavosti					
2. medvěd					
3. znepokojená, na loži s manželem					
4. přemlouvá muže, aby neodjížděl					
<p>N. „Zdalo se mi, že sem vlétl orel. Proletěl síni a mě i nás všechny potřásl krví. To bude znamenat něco zlého, protože jsem měla dojem, že v něm rozeznávám podobu krále Atliho.“ (str. 111)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="807 1077 1431 1131">1. poslední a nejzřetelnější varování</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 1131 1431 1184">2. nereálné, krev, orel s podobou Atliho</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 1184 1431 1238">3. znepokojená, jistá si svou pravdou</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 1238 1431 1359">4. poslední pokus o výklad snu, snaží se muže udržet doma</td> </tr> </table>	1. poslední a nejzřetelnější varování	2. nereálné, krev, orel s podobou Atliho	3. znepokojená, jistá si svou pravdou	4. poslední pokus o výklad snu, snaží se muže udržet doma
1. poslední a nejzřetelnější varování					
2. nereálné, krev, orel s podobou Atliho					
3. znepokojená, jistá si svou pravdou					
4. poslední pokus o výklad snu, snaží se muže udržet doma					
<p>O. „V jednom z nich jsem viděla, jak sem do síně přinesli zkrvavený meč, kterým jsi byl probodnut, a u obou konců meče vyli vlci.“ (str. 112)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="807 1464 1431 1518">1. předvídá budoucí děj</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 1518 1431 1572">2. vlci se na Islandu nevyskytovali</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 1572 1431 1626">3. ráno po probuzení, plná obav</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 1626 1431 1747">4. sny podle ní věští zradu, vypráví je manželovi</td> </tr> </table>	1. předvídá budoucí děj	2. vlci se na Islandu nevyskytovali	3. ráno po probuzení, plná obav	4. sny podle ní věští zradu, vypráví je manželovi
1. předvídá budoucí děj					
2. vlci se na Islandu nevyskytovali					
3. ráno po probuzení, plná obav					
4. sny podle ní věští zradu, vypráví je manželovi					
<p>P. „Ještě se mi zdálo, jak sem přišly nějaké ženy, byly smutné a vyvolily si tě za muže. Možná to byly tvé dísy.“ (str. 112)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="807 1749 1431 1803">1. varování před budoucími událostmi</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 1803 1431 1856">2. nereálné, dísy</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 1856 1431 1910">3. ráno po probuzení, plná obav</td> </tr> <tr> <td data-bbox="807 1910 1431 2031">4. sny podle ní věští zradu, vypráví je manželovi</td> </tr> </table>	1. varování před budoucími událostmi	2. nereálné, dísy	3. ráno po probuzení, plná obav	4. sny podle ní věští zradu, vypráví je manželovi
1. varování před budoucími událostmi					
2. nereálné, dísy					
3. ráno po probuzení, plná obav					
4. sny podle ní věští zradu, vypráví je manželovi					

- A. První sen v Sáze o Völsunzích se objevuje, právě když se čtenář seznámí s postavou Guðrúny. Byla to panna široko daleko známá svou krásou a vzrůstem. V poslední době se však Guðrún necítí dobře a na naléhání vypráví dívkám o svém trápení. Zdají se jí takové sny, že z nich má smutné srdce, nedokáže se radovat a stále se jen rmoutí. Ve snu se jí zjevil krásný sokol se zlatými pery. Guðrún k němu cítí velkou lásku a velmi si ho cení. Zde můžeme spatřovat odlišnost mezi světem reálným a snovým, neboť milostná láska ke zvířeti není v reálném světě běžná. Dívky se jí snaží sny vyložit, ale s jejich názory není Guðrún moc spokojená a vydává se k přítelkyni Brynhildě, o které je přesvědčena, že význam snu prohlédne. Během toho, jak se příběh vyvíjí, zjistíme, že sokol představuje Guðrúnina budoucího manžela Sigurða a její sny předvídají budoucí události. Je zřejmé, že zlatá barva sokolího peří může být vykládána buď z hlediska velkého bohatství, které s sebou Sigurð do manželství přinese, nebo jak naznačuje sama Guðrún, může zlaté zbarvení znamenat to, jak si Guðrún Sigurða hodně váží a miluje ho.
- B. První zmínka o Brynhildině snu není konkrétní, jen nám prozrazuje, že byl o Guðrún. Brynhilda ji totiž podle svých slov už očekává, protože se jí o jejím příchodu nejspíš zdálo. Mnohokrát se později v průběhu děje vyjeví Brynhildiny věštecké schopnosti, kterými předpovídá osudy svým blízkým i hlavním hrdinům. Svůj osud je schopna nahlédnout také, když Sigurdovi praví: „Není nám dáno, abychom spolu žili.“⁸ Ženy se setkají u Brynhildy na hradě, kam se Guðrún vypravila, aby se s ní podělila se starostmi, které jí souží. Velmi jí zajímá, jaký muž by mohl být v jejím snu zpodobněn jako ten zlatý sokol. Kdo je v zemi nejstatečnější a nejmocnější z mužů. Brynhilda ji uklidňuje, že s tím nemusí znepokojovat.
- C. Guðrún vypráví Brynhildě svůj druhý sen, který se jí zdál o jelenovi se zlatou srstí, kterého velmi chtěla a podařilo se jí ho získat. V tu chvíli byla šťastná, neboť cítila, že získává to nejlepší ze všeho. Brynhilda ji odtajňuje, že jelen symbolizuje jejího budoucího manžela Sigurða. S ním Guðrún vstoupí do manželství a bude velmi spokojená. Protože však je Sigurð zaslíben Brynhildě, ta zosnuje jeho smrt, což

⁸ Sága o Völsunzích a jiné Ságy o severském dávnověku, 2011, Argo, str. 85, kapitola 25.

Guðrún způsobí onen velký žal, jak se vypráví ve snu. Nakonec je provdána za krále Atliho. S ním není v manželství šťastná a trápí se. Král Atli dokonce kvůli touze po majetku zabije Guðrúniny bratry. Jejich smrt nakonec Guðrún dokáže pomstít a sama umírá. Svět snový se liší opět symbolickými obrazy Sigurða jako jelena, vlčí mládě symbolizuje krále Atliho. Krev bratrů na vlčím hádětí znamená, že král Atli zapříčiní jejich smrt. Zlatá barva jelena opět evokuje buď Sigurðovo bohatství a slávu nebo to, jak si ho Guðrún cení. Co pro ni znamená a jak ho miluje. Dále je nereálnost snu podpořena faktem, že vlci, a tedy i vlčí mládě, se na Islandu samovolně žijící vůbec nevyskytují. V tu chvíli, kdy se jí sen zdál Guðrún cítí nezměrný smutek z konce jejich milovaných, přeje si vyložit opravdový význam snu od Brynhildy, za kterou se vydává. Po tom, co se dozvídá pravdu, je nešťastná a odchází.

- D. Mezi posledními dvěma sny dojde k velkému zvratu. Sigurð je obelstěn Guðrúninou rodinou a nedodrží slib daný Brynhildě a zapomene na ni. Brynhilda je ze svého hradu, který obklopuje ohnivý val, je vysvobozena Sigurðem v podobě Gunnara, který jediný zdolá překážku. Brynhilda dostojí svému slovu a muže, který ji vysvobodí, si vezme. Po čase se dozvídá pravdu a to, že Sigurð byl opravdu jejím prvním mužem. Vyloží si to tak, že byla podvedena, a žádá Sigurðovu smrt. Brynhilda se na delší čas uzavírá u sebe v komnatách a nevyhází ven. Vypadá, jako když celé dny a noci jen spí a s nikým se nebaví. Ve skutečnosti spřádá plány na pomstu. Její manžel Gunnar na její popud zosnuje Sigurðovu smrt. Brynhilda i přesto všechno nad Sigurðovou smrtí velmi truchlí. V tomto snu předpovídá svému manželovi Gunnarovi jeho budoucnost a to, že padne do rukou nepřátel. To, že se Gunnar někam vydá, je ve snu naznačeno vychladlým ložem. Předpoví celému jeho rodu špatnou budoucnost, neboť zradil svého pokrevního bratra Sigurða, který pro něj hodně vykonal. Po tom, co tento sen vypoví, si vyžádá spoustu zlata, které rozdá a spáchá sebevraždu.
- E. Guðrún se znovu provdá za krále Atliho. Jejich soužití není šťastné. Tento první sen naznačuje budoucí události, ke kterým se dospěje poměrně záhy. Snový svět není nijak odlišný od reálného, sen nám nevypovídá mnoho podrobností, je strohý jasný. Snící se nachází doma se svou manželkou a uprostřed noci jí začne vyprávět, co se mu zdá.

- F. Král Atli pokračuje ve vyprávění svých snů, které se mu zdály nejspíš po sobě. Týkají se opět budoucích událostí, jak zjišťujeme později. Tento sen je o králových synech, které se mu zjevují jako výhonky rákosu. On však o tom neví, jen popisuje to, jaký cit k rákosům chová. Cítí, že jim za žádnou cenu nesmí být ublíženo. Snový svět nám zobrazuje násilné vytržení výhonků rákosu ze země, jejich smáčení v krvi. Král Atli tento sen vypráví ihned Guðrún a nechává si ho vyložit.
- G. V tomto snů místo symbolického zobrazení králových synů v podobě výhonků rákosu vystupují jako sokoli. Stále se tento sen týká budoucnosti. Snový svět je opět nereálný, hovoří se tady o podsvětí. Nejspíš se o něm hovoří v kontextu smrti obou sokolů. Podsvětí nám jasně posouvá sen do nereálného/snového světa. Snící vypráví sen v zápětí za předchozími, potom co se v noci probudil. Posluchač je jen jeho žena Guðrún, která později sny vyloží.
- H. Poslední ze série snů, které jak Guðrúna Atlimu vyloží, se týkají jejich dvou synů, Král o tom ale zatím nemá ponětí. Jedno téma, které se zobrazuje v několika snech jenom v pozměněném stavu, krále musí držet v napětí. Dochází ke gradaci i v rámci obsahu snů, neboť se stupňuje od neživých výhonků po sokoly a nakonec štěňata, která na krále působí rozhodně nejvíc. Tento poslední sen naznačuje, že pro krále sníst podávané maso musí být nepřipustné, nepříjemné. Je to umocněné tím, že jsou štěňata malá, nevinná a hezká (jak sám král podotýká). To, že maso musel sníst, naznačuje, že k tomu byl donucen, buď násilím, nebo nevědomky. Druhá možnost se jeví jako pravděpodobnější vzhledem k tomu, že se jedná o krále, tedy mocnou osobu. Stále sen vypráví v noci na společném loži své ženě Guðrúně. Ta mu všechny sny nakonec vyloží tak, že se jedná o jeho syny. Ty podle ní zemřou, jak je předpovězeno ve snu.
- I. Jde o krátký sen, kde se Atlimu zjeví, v jakém okamžiku se rozhodne o jeho smrti. Až jako naposled po všech předchozích snech. Sen je krátký a stručný, nijak se neliší od reálného světa. Není řečeno, jak se o jeho smrti rozhodne. Pouze se dozvídáme kdy, a to během toho, kdy bude upoután na lůžko. K tomuto snu se jeho žena už vůbec nevyjádří. Jeho reakce na sen také není popsána.

- J. Král Atli se rozhodne vylákat bratry své ženy do svého království a lstí se zmocnit jejich majetku. Pošle k nim posla a zve je na hostinu. Manželka jednoho z bratrů Kostbera však tuší zradu a snaží se svého muže varovat. Zdají se jí navíc sny, které mu vypráví, on se však nenechá přemluvit a sny vykládá nahodile. V prvním snu se Kostbeře zdá o divoké řece. Je to výjev reálný, může se udát. Přesto ji Högni říká, že vidí věci moc černě. Ona však cítí blížící se nebezpečí a sny jí v jejím tušení utvrzují.
- K. Započíná se další série snů, která děj graduje. Některé sny jsou horší než ty předchozí, jiné zas mají překvapit a šokovat. Ve snovém světě se odehrávají zatím živelné pohromy, které mají podle Kostbery bratrům ublížit na životě. Je ze snů právem znepokojena a cítí, že se blíží nebezpečí. Přemlouvá svého muže, aby odjezd odložil, protože tyto sny předznamenávají, že na slavnosti u krále Atliho je čeká pouze smrt. Sny mu vypráví doma na loži. On však na sny reaguje odmítavě, vykládá je jako obyčejné životní události (občas se nám do nohou zabodnou ostré osiny⁹).
- L. Kostbera vypráví další sny, které líčí dramatické události, jako například vznícení Högniho pokrývky. Přijde jí zřetelně jasné, že sny ji varují, aby manžela nepouštěla, neboť mu hrozí smrtelné nebezpečí. Každý sen říká to samé, jen se obměňují obrazy. Jí se ale nedaří ho přemluvit, aby zůstal doma.
- M. Nyní ve snu vidí medvěda, který strhl královský stolec. Jasné znamení, že se něco stane s králem potažmo s celým královským územím. Například to, že je zabere jiný král. V tom se snový svět od reálného liší, že takto naznačuje budoucí události. Kostbera pokračuje ve vyprávění série snů svému muži před odjezdem. Snaží se ho přesvědčit, že odjet nemá. On však sny bere na lehkou váhu, vysvětluje je běžnými událostmi (například sněhovou bouří). Její znepokojení nebere vážně.
- N. Poslední sen, který se Kostbeře zdál je nejzřetelnějším varováním. Gradace dosáhla svého vrcholu tím, že se ve snu objevila tvář nepřítele, o kterém se doposud mohlo

⁹ Sága o Völsunzích – Sága o Völsunzích a jiné ságy o severském dávnověku. (2011). Praha: Argo. (str. 111)

pouze spekulovat. Zároveň tento výjev zřetelně odděluje svět reálný od snového, neboť něco takového se v reálném světě nestává. Kostbera má oprávněné starosti o budoucnost jejího rodu. Její muž však vůbec nedbá Kostbeřiných obav a zlehčuje význam snů.

- O. I druhému z bratrů Gunnarovi jeho manželka ráno po probuzení vyprávěla své sny. Podle ní sny věštily bezesporu zradu. V rámci příběhu sny předvíдалy budoucnost, jak zjišťujeme později. Snový svět se liší například vyobrazením vlka, který se v reálném světě na Islandu vůbec přirozeně nevyskytoval. Gunnarova manželka Glaumvör sny opět pronáší jako varování, dříve než se její muž vydá na cestu. Gunnar je ovšem zlehčuje, vykládá je jiným způsobem.
- P. Sen varuje před budoucími událostmi, nastiňuje budoucí děj. Vyskytují se zde dísy, bytosti typické pro snové obrazy. V reálném světě se s nimi neseťkáváme. Podle Gunnara člověk svému osudu neunikne, vypadá to tedy, že její varování bere na vědomí, ale nehodlá se jím řídit.

8.2 Sága o Jómských vikinzích

<p>A. Zdálo se mu, že je venku a rozhlíží se po celé své říši. Viděl, jak se moře vzdálilo od pobřeží natolik, že jej žádné oko nemohlo spatřit, a tak velký byl odliv, že všechny ostrovy a fjordy zůstaly na suchu. Potom uviděl, jak z moře vychází tři bílí voli. Přiběhli blízko k němu a vyžrali trávu všude, kam vstoupili. Poté odešli. (str. 3)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. předvídá budoucnost 2. z moře vycházejí bílí voli – nereálné 3. poznává svou říši i ve snu 4. vypráví sen na hostině pro pobavení, nechá si ho vyložit od své ženy Þyri
<p>B. Druhý sen byl velmi podobný, protože mu zase připadalo, že vidí z moře vycházet tři voly. Byli červení a měli velké rohy. Žrali opět veškerou trávu ze země jako voli v</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. předvídá budoucí děj 2. červení voli vycházejí z moře – nereálné 3. sleduje odliv moře a příchod červených

<p>prvním snu. A když tam nějakou dobu pobýli, vrátili se opět do moře. (str. 3,4)</p>	<p>volů</p> <p>4. vypráví sen na hostině, Þyri ho vykládá</p>
<p>C. Zdál se mu ještě třetí sen, podobný dvěma prvním. Měl pocit, že vidí z moře vycházet tři voly, černé s obrovskými rohy. Opět chvíli zůstali a vrátili se stejnou cestou do moře. Pak se mu zdálo, že slyší tak velký hluk, že snad musel být slyšet po celém Dánsku, a spatřil, že je způsoben tím, jak se moře vrací zpět k zemi. (str. 4)</p>	<p>1. opět předvídá budoucí děj</p> <p>2. voly vychází z moře – nereálné, hluk jako by byl slyšet po celém Dánsku - nereálné</p> <p>3. stojí na břehu moře a sleduje voly</p> <p>4. vypráví ho na hostině, žádá Þyri o výklad</p>
<p>D. „Zdálo se mi, že jsem se nacházela právě zde na tomto místě a myslím, že jsem zrovna měla nataženou šedou tkaninu na svém tkalcovském stavu, vypadalo to, že váhy byly přiloženy k látce a já tkala. Najednou jedno ze závaží z prostředku látky upadlo a já si všimla, že v těch závažích vidím hlavy mužů. Zvedla jsem tu hlavu a okamžitě ji poznala.“ (str. 10)</p>	<p>1. předvídá budoucí děj – smrt krále Haralda Gormssona</p> <p>2. snící se nachází na známém místě, nereálné jsou pouze hlavy mužů, jednoho poznává</p> <p>3. doma, u stavu tká látku</p> <p>4. Ingibjörg sen vykládá svému muži v manželské posteli</p>

Žil jeden muž, který se jmenoval Gorm, a ten když dospěl a převzal své království, se rozhodl, že se ožení. Za ženu si vybral Haraldovu dceru Þyri, která byla velmi krásná a nadaná ve vykládání snů. Þyri mu však na nabídku k sňatku ihned nedala odpověď a řekla, že pro něj má jednu podmínku. Musí se vrátit domů a postavit velký dům na místě, kde žádný ještě nikdy nestál. V tom domě má přečkat první tři zimní noci a zapamatovat si, co se mu zdálo. Potom má vyslat své muže, kteří jí povědí, co se mu zdálo. Pokud se mu nebude zdát nic, nemá si prý vůbec na ni dělat nárok. A tak Gorm učinil a první noc se mu

opravdu zdál sen. A dvě noci poté další. Pak přesně podle pokynů poslal Þyri své muže, kteří jí sny vypověděli. Ona vzkázala, že si krále vezme.

- A. První sen, který Gorm vypráví, předznamenává budoucí děj. Sám Gorm to v tuto chvíli vůbec neví. Čtenář se o tom dozvídá ve chvíli, kdy sny začne vykládat Þyri. Ve snu Gorm poznává svou říši, prohlíží ji a v tu chvíli začne moře ustupovat vlivem odlivu. Snový svět se stává nereálným ve chvíli, kdy z moře začnou vycházet tři voli. Pro výklad jsou důležité dva údaje, číslo tři a bílá barva zvířat. Co se mu zdálo, vypráví na svatební hostině s Þyri a požádá jí, aby obsah snů vyložila. První sen podle ní znamená, že tam, kde vyšli z moře tři bílí voli, budou tři dlouhé zimy a napadne tolik sněhu, že v celém Dánsku skončí dobré roky.
- B. Druhý sen také předvídá budoucí děj, jak se čtenář dozvídá zanedlouho. Snový svět se liší nereálným obrazem volů, vycházejících z moře. Neobvyklá je i jejich červená barva. Jedná se o snovou symboliku, kterou nám odtajní sama Þyri, která sny na králův popud začne vykládat. Podle ní tři voli opět symbolizují tři zimy, které budou následovat. Nebudou to zimy mírné jen proto, že bude málo sněhu. Protože totiž voli přímo před králem vyžrali všechnu trávu, budou to tři zimy plné bídy a nedostatku jídla. Sen vypráví opět na hostině svatebním hostům.
- C. I třetí sen je předzvěstí budoucích událostí. Snící se opět ve snu nachází u moře a sleduje vycházející voly. Tentokrát jsou voli černí s velkými rohy. Přiblížili se k němu a chvíli tam zůstali. Poté se vrátili zpět, odkud přišli. Potom co voli zmizeli, uslyšel král Gorm ohromný rámus, lekl se, co to slyší. To mu došlo až ve chvíli, kdy viděl, jak se vrací moře ustoupené odlivem zpět. Tento mocný příliv způsobil tak velký hluk. Král hluk popisuje, že byl tak velký, že jej muselo slyšet celé Dánsko. To by mohlo naznačovat, že ve snovém světě mohou být věci jako odhad vzdálenosti, odhad síly zvuku poměrně zkresleny, nebo umocněny. Jelikož se královi zdá podobný sen už potřetí stojí a sleduje, co se bude na břehu moře odehrávat. Jakmile se mu tento sen zdál, poslal své muže se zprávou Þyri přesně tak, jak požadovala. Nakonec jí na jejich svatební hostině žádá před hosty o výklad. Královna mu sen vyloží, černí voli podle královny znamenají, že v zemi nastanou tři další zimy tak tuhé, že zavládne ohromná bída. Země bude neúrodná, lidé budou mít nouzi o potravu. Velké rohy u volů podle Þyri znamenají, že lidé přijdou o

mnohý majetek. Velký hřmot vyložila, jako velké rozbroje mezi mnohými muži. Tyto rozbroje se ale neuskuteční za králova života, proto se za něj mohla provdat. Díky jeho snům ale ví, jak má svůj lid připravit na budoucí tuhé zimy. Jak řekla, tak i udělala a přivážela každý rok úrodu do Dánska a dělala tak velké zásoby. Díky tomu zachránila obyvatele Dánska a přilehlých krajů v dobách, kdy bída opravdu nastala.

- D. Sen se odehrává v manželském loži, když se Ingibjörg a její manžel uloží. Ona na chvíli usíná a zdá se jí sen. Tento sen se týká pádu krále Haralda Gormssona. Svět snový se odehrává na známém místě u tkalcovského stavu, který Ingibjörg používá. Nereálné je zobrazení hlav mužů, které Ingibjörg spatřuje na váhách stavu. Jedná se o snovou symboliku. Ingibjörg poznává hlavu krále, což znamená, že bude mít pro budoucí děj jeho postava nějaký význam. A skutečně budoucí vývoj příběhu ukáže, že král padne. Snící se nachází u sebe, na místě které poznává. Dokonce se zabývá činností, která je jí známá – tkaním. Po probuzení ihned sen sdělí svému manželovi. Ten reaguje zvoláním, že je lépe snít, než sny vůbec nemít.

8.3 Sága o Hervaře

<p>A. „Zdalo se mu, že je spolu s bratry na Sámsey a že tam narazili na mnoho ptáků a všechny je pobili. Pak se ale vydali jinou stezkou po ostrově a tam proti nim vylétli dva orli. Angantýovi se zdálo, že bojoval s jedním z nich, jejich souboj byl tvrdý a oba klesli na zem, ještě než bylo po všem. Druhý orel bojoval s jeho jedenácti bratry a zdálo se, že měl navrch.“ (str. 45)</p>	1. předvídá budoucí děj
	2. boj s orly – nereálné
	3. na známém místě na Sámsey
	4. sen vypráví jarlovi

- A. Hlavní hrdina Angantýr se vypraví spolu se svými jedenácti bratry na hostinu k jarlu Bjarmarovi. Tam Angantýr vysloví přání vzít si jarlovu dceru a král svolí.

Na své svatební hostině tchánovi vypráví, co se mu zdálo. Později zjišťujeme, že sen předvídá budoucí slet událostí. Svět snový se od reálného neliší, snící prostředí ve snu poznává, je to pro něj známý ostrov Sámsey. Nereálný se z pohledu běžného čtenáře jeví boj Angantýra s orly. Ti symbolizují jeho nepřátele, s kterými se má utkat v souboji. Jedná se o Hjálmara a Odda Zcestovalého. Ti se s nimi setkají hned v následujících dnech. Hjálmara si vybere pro souboj Angantýr, zbytek bratří soupeří s Oddem. Angantýr byl poražen Oddem, ten ale umírá také. Všichni bratři jsou pohřbeni na ostrově.

8.4 Sága o Gíslim

Text snu	Hypotézy				
A. „Dnes v noci a také v noci předtím se mi zdál sen. Nechci tvrdit, kdo provedl zabití, ale sny měly ten smysl. První noc se mi zdálo, že z jednoho dvorce se vyplazila zmije a uštkla Vésteina, a druhou noc se mi zdálo, jak z téhož dvorce vyběhl vlk a zakousl Vésteina. Nikomu jsem tyto sny nevyprávěl, protože jsem se bál, aby se nevyplnily.“(str. 174)	<table border="1"> <tr> <td>1. předznamenává budoucí děj</td> </tr> <tr> <td>2. odlišný, na Islandu nevyskytující se zvířata (vlk, zmije)</td> </tr> <tr> <td>3. má obavy, leží doma</td> </tr> <tr> <td>4. potvrdily se jeho obavy, vypráví sen bratrovi</td> </tr> </table>	1. předznamenává budoucí děj	2. odlišný, na Islandu nevyskytující se zvířata (vlk, zmije)	3. má obavy, leží doma	4. potvrdily se jeho obavy, vypráví sen bratrovi
1. předznamenává budoucí děj					
2. odlišný, na Islandu nevyskytující se zvířata (vlk, zmije)					
3. má obavy, leží doma					
4. potvrdily se jeho obavy, vypráví sen bratrovi					
B. „Ve snu se mi zjevují dvě ženy.“; „Jedna mi přeje a věští mi všechno dobré, kdežto druhá mi říká věci horší a horší a prorokuje mi jen neštěstí.“(str. 187)	<table border="1"> <tr> <td>1. graduje děj</td> </tr> <tr> <td>2. nereálné, neznámé ženy</td> </tr> <tr> <td>3. spí u své ženy, na útěku</td> </tr> <tr> <td>4. sen ho zneklidnil, podělil se o něj se svou ženou</td> </tr> </table>	1. graduje děj	2. nereálné, neznámé ženy	3. spí u své ženy, na útěku	4. sen ho zneklidnil, podělil se o něj se svou ženou
1. graduje děj					
2. nereálné, neznámé ženy					
3. spí u své ženy, na útěku					
4. sen ho zneklidnil, podělil se o něj se svou ženou					
C. „A dnes v noci se mi zdálo, jak jdu k nějakému stavení nebo světlici, a když jsem vešel dovnitř, tu jsem poznal mnoho svých příbuzných a přátel. Seděli u ohňů a popíjeli a bylo tam sedm ohňů. Některé už	<table border="1"> <tr> <td>1. stanovuje čas, který hrdinovi zbývá</td> </tr> <tr> <td>2. neznámé místo, známé osoby, už známá hodná žena</td> </tr> <tr> <td>3. na útěku, ve snech se mu začnou objevovat dvě ženy (svědomí?)</td> </tr> <tr> <td>4. vypráví sen své ženě</td> </tr> </table>	1. stanovuje čas, který hrdinovi zbývá	2. neznámé místo, známé osoby, už známá hodná žena	3. na útěku, ve snech se mu začnou objevovat dvě ženy (svědomí?)	4. vypráví sen své ženě
1. stanovuje čas, který hrdinovi zbývá					
2. neznámé místo, známé osoby, už známá hodná žena					
3. na útěku, ve snech se mu začnou objevovat dvě ženy (svědomí?)					
4. vypráví sen své ženě					

<p>dohořivaly a jiné byly v plném plameni. Tu vešla dovnitř moje dobrá žena, která mi přeje, a pravila, že to znamená můj věk, který mám ještě před sebou. A radila mi, abych, dokud ještě jsem na živu, upustil od staré víry a nežíval kouzel a čar a abych pomáhal chromým, slepým a potřebným. A to je celý sen.“(str. 187)</p>	
<p>D. Když se noci prodloužily, začaly se mu zase častěji zdát sny a přicházela k němu ona zlá žena a všechny sny, které se mu zdály, ho děsily. (str. 189)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. příběh míří do konce, častěji se objevuje zlá žena, gradace příběhu 2. neznámá žena, věšticí mu zlo, nereálné 3. šest let na útěku před svými vrahy 4. je vyděšený a připravuje se na svůj konec
<p>E. A dále řekl Gísli, že ho ta zlá žena často navštěvuje a vždy ho chce natírat krví a koupat v ní a děsí ho. (str. 189)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. stupňují se výhrůžky ze strany zlé ženy 2. nereálné, děsivé výjevy, hrozba smrti 3. vyděšený ze smrti, kterou mu zlá žena slibuje 4. ve verších své ženě naznačuje, že počítá se svou smrtí
<p>F. Ve snách k němu pokaždé přicházela ona zlá žena a jen někdy i ta druhá, hodná. Jednou se mu zdálo, že ho navštívila jeho hodná žena. Zdálo se mu, že jede na šedivém koni a zve ho, aby s ní jel do jejího domu, a on ji uposlechl. Přišli pak k domu, který vypadal spíše jako síň, a žena ho zavedla dovnitř. Na lavicích ležely polštáře a všechno bylo krásné. Prosila ho, aby tam zůstal a cítil se</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. náznak toho, co bude po smrti 2. nové neznámé prostředí, krásné 3. začíná se těšit, až bude všemu konec, kam poputuje po smrti 4. po tom, co se probouzí, pronáší o snu několik slok

<p>jako doma - a sem přijdeš, až zemřeš a budeš zde žít v štěstí a bohatství.“ (str. 200)</p>					
<p>G. „Nyní překazím všechno, co ti řekla ve snu tvá dobrá žena, a postarám se, abys z toho neměl žádný prospěch.“ „A ještě se mi zdálo, že ta žena přikročila ke mně a uvázala mi na hlavu krvavou čepici, ale dřív mi umyla hlavu krví a polila mě jí, takže jsem byl celý od krve.“(str. 204)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="882 398 1465 510">1. hrdina ví, že se blíží jeho konec, stupňují se děsivé sny</td> </tr> <tr> <td data-bbox="882 510 1465 568">2. fantaskní, krvavé výjevy, nereálné</td> </tr> <tr> <td data-bbox="882 568 1465 627">3. vystresovaný, vyděšený</td> </tr> <tr> <td data-bbox="882 627 1465 685">4. má strach být sám a ve tmě</td> </tr> </table>	1. hrdina ví, že se blíží jeho konec, stupňují se děsivé sny	2. fantaskní, krvavé výjevy, nereálné	3. vystresovaný, vyděšený	4. má strach být sám a ve tmě
1. hrdina ví, že se blíží jeho konec, stupňují se děsivé sny					
2. fantaskní, krvavé výjevy, nereálné					
3. vystresovaný, vyděšený					
4. má strach být sám a ve tmě					
<p>H. „Zdálo se mi, že ke mně přišli lidé, Eyjólf a ještě mnoho jiných. Střetli jsme se a vím, že jsme si vyměňovali údery. Jeden z jeho mužů, který šel první, strašně vyl a zdálo se mi, že jsem ho přeťal uprostřed těla a hlavu měl jako vlk. Nato na mne začali dorážet ostatní a zdálo se mi, že jsem držel v ruce štít a dlouho se bránil.“ (str. 204)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="882 786 1465 844">1. předjímá konec příběhu</td> </tr> <tr> <td data-bbox="882 844 1465 1010">2. sen zobrazuje budoucí děj, fantazijní zjevení vlka-nereálné, jinak některé muže poznává</td> </tr> <tr> <td data-bbox="882 1010 1465 1068">3. přebývá u své ženy, vyděšený</td> </tr> <tr> <td data-bbox="882 1068 1465 1180">4. pronáší o snu verše své ženě, počítá s blížící se smrtí</td> </tr> </table>	1. předjímá konec příběhu	2. sen zobrazuje budoucí děj, fantazijní zjevení vlka-nereálné, jinak některé muže poznává	3. přebývá u své ženy, vyděšený	4. pronáší o snu verše své ženě, počítá s blížící se smrtí
1. předjímá konec příběhu					
2. sen zobrazuje budoucí děj, fantazijní zjevení vlka-nereálné, jinak některé muže poznává					
3. přebývá u své ženy, vyděšený					
4. pronáší o snu verše své ženě, počítá s blížící se smrtí					

- A. V prvním uvedeném příkladě se hlavnímu hrdinovi zdá sen, který se týká zabití jeho švagra Vésteina. Pro čtenáře ve snu dochází k předznamenání budoucího děje příběhu, pro Gísliho jakési varování. On však, jelikož byl pověřivý a nechtěl šířit planý poplach, o snech s nikým nemluvil a nechal si informaci pro sebe. Přál si, aby se nic podobného nestalo a nechtěl čin přivolat tím, že o tom bude s někým mluvit (str. 174). Ve snu se objevují dva druhy zvířat – zmiže a vlk – kteří jsou z hlediska výkladu snu považováni za přicházející nebezpečí či tušení zrady. Dále pak se tato zvířata volně nevyskytovala na Islandu. Tedy pohled na snový svět je odlišný, než je svět reálný. Gísli obsahu rozumí a obává se budoucnosti.

- B. Po delší době, kdy je Gísli na útěku se mu začínají zdát ony pověstné sny o dvou ženách – dobré a zlé (str. 187). Z hlediska příběhu jde o gradaci děje, Gísli si je vědom, že takto dlouhodobě utíkat nemůže. V textu se vypráví, že Gísli byl velmi chytrý a měl nadání jasnozřivosti. Jeho sny předvíдалy budoucnost. Do jaké míry je to pravda se ukáže až během dalšího čtení.
- C. Po krátkém čase se Gíslimu opět zdá o ženě, ale jen té dobré. Ve snu se dozvídá, kolik času mu zbývá, než zemře. Bystrému čtenáři nemůže ujít zmínka o ženě radě upustit od staré víry, nepoužívat kouzla a pomáhat slepým a potřebným. Zde jakoby se v ženě ztělesňovalo křesťanské myšlení, které své věřící touto radou vede ke spáse a slibuje jim dosažení ráje po smrti. Místo, kde se sen odehrává, je pro Gíslího neznámé, poznává však lidi sedící kolem ohňů, jsou to přátelé a známí. Jak se pomalu schyluje ke konci ságy, v Gíslího snech se objevuje čím dál tím častěji pouze zlá žena. V rámci příběhu je tímto snem naznačeno, jak dlouho se vyprávění bude ještě odvíjet. Hrdinu sny velmi trápí, prchá před svými pronásledovateli už téměř šest let. Reakce hrdiny není rozvedena, pouze se o obsah snu podělí se svojí manželkou.
- D. Jak se sága schyluje ke konci, objevuje stále častěji zlá žena. Stupňují se výhrůžky, kterými mu zlá žena vyhrožuje. Tím příběh graduje. Gísli je právě šest let na útěku před svými vrahy a jeho strach se zvyšuje. Cítí, že se blíží jeho konec, protože i sny, které se mu pravidelně zdají, se ubírají tímto směrem.
- E. Ve snu vidíme nereálné, děsivé výjevy (koupání v krvi), zlá žena mu hrozí blížícím se koncem. Gísli je ze snů vystrašený. Jakmile se ženě svěří s tím, co se mu zdálo, ve verších naznačí, že se mu zdává o jeho smrti. Funkce snu v rámci díla je příběh gradovat. Čtenář chápe, že se blíží rozuzlení příběhu.
- F. Naposled ho navštěvuje dobrá žena, aby mu ukázala, co ho čeká po smrti. Gísli se nechází v jejím domě, je to pro něj nereálné a cizí prostředí, cítí se tam však velmi dobře. Tato pasáž je v protikladu tomu, co slibuje zlá žena, že Gíslího čeká. Gísli se na tento život po smrti vyloženě těší a chlácholí se jím. Objevuje se zde fantazijní

neznámá dobrá žena na šedivém (bílém¹⁰) koni. Tato bílá barva značí dobro, štěstí, lásku. Snový svět se liší od reálného pro Gíslího tím, že jej nezná. Zdá se mu však krásný. Dozvídá se, že sem se dostane po smrti. O snu po probuzení promluví v pár verších.

- G. Předposlední sen, o kterém Gíslí vypráví, je o zlé ženě, která se mu zjevila, aby vše překazila. Je už vystresovaný pocitem blízcího se konce a tak na čtenáře působí i vygradované výjevy ve snu. Zlá žena Gíslimu omývá hlavu v krvi a uvazuje mu na ni zkrvavenou čepici. Jedná se až o hororový výjev, který podobně na hrdinu působí. Tyto obrazy jsou snové, naznačuje to právě nereálnost obsahu. Hrdina má strach zůstat sám, o snu vypráví své manželce.
- H. V posledním snu k setkání s ženami nedochází, Gíslimu se zdá o jeho vrazích, poznává dokonce i Eyjólf a jeho muže. Ve snu se opět objevuje motiv zvířete – vlka, který obecně ve snech symbolizuje nepřítele. Ve snu se mu zdá přesně to, co se později odehraje ve skutečnosti i s přesnými detaily. Snový svět odpovídá tedy v tomto případě reálnému až na výjimku v podobě vlka. Gíslí je už smířený se svým koncem, kdykoliv zamhouří oči, zdá se mu o nadcházející smrti. Se svým snem a obavami se dělí s manželkou.

8.5 Sága o lidech z Lososího údolí

A. „Spíš, ale co se ti zdá, se skutečně vyplní. Dal jsi utratit mého syna a poslal jsi mi ho zle zřízeného, a proto se přičiním, abys i ty viděl svého syna celého zbroceného krví. A vyberu si toho, o němž vím, že ho máš nejraději.“ (str. 267,268)	1. předvídá budoucí událost
	2. neznámá velká a rozzlobená žena slibuje krvavou smrt jeho syna, nereálné
	3. při probuzení mu přišlo, že ji ještě zahlédl
	4. sen se mu zdál významný, vypravoval jej přátelům

¹⁰ V českém překladu se objevuje šedá barva koně, Petre- Turville (1972) píše o bílém koni

<p>B. „Zdalo se mi, jak jsem stála u potoka a na hlavě jsem měla čepec. Nelíbil se mi a chtěla jsem jej vyměnit. Lidé říkali, abych to nedělala. Já však jsem je neposlechla, strhla jsem čepec z hlavy a hodila jsem jej do potoka. A to je celý sen.“ (str. 270)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="868 244 1439 353">1. v rámci příběhu sen předjímá Guðrúnin opravdový osud</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 353 1439 521">2. ve snu se okolí a ona sama sobě jeví, jako by byla v opravdovém světě a stála u potoka</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 521 1439 577">3. znepokojená</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 577 1439 636">4. nechá si sen vyložit, nerozumí mu</td> </tr> </table>	1. v rámci příběhu sen předjímá Guðrúnin opravdový osud	2. ve snu se okolí a ona sama sobě jeví, jako by byla v opravdovém světě a stála u potoka	3. znepokojená	4. nechá si sen vyložit, nerozumí mu
1. v rámci příběhu sen předjímá Guðrúnin opravdový osud					
2. ve snu se okolí a ona sama sobě jeví, jako by byla v opravdovém světě a stála u potoka					
3. znepokojená					
4. nechá si sen vyložit, nerozumí mu					
<p>C. „Druhý sen začínal tak, že se mi zdálo, že stojím u jezera. Na ruce jsem měla stříbrný náramek, který mi velmi slušel. Byl to, jak se mi zdálo, drahocenný šperk a doufala jsem, že jej dlouho podržím. Ale když jsem se toho nejméně nadála, svezl se mi z ruky a spadl do vody a nikdy už jsem ho nespatriila. Ta ztráta se mi zdála větší, než kdybych pozbyla jakoukoliv drahocennost. Potom jsem se probudila.“ (str. 270)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="868 636 1439 745">1. další sen, který metaforicky vypráví o jejím druhém manželovi, gradace děje</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 745 1439 855">2. nachází se u jezera, cítí se, jakoby to opravdu prožívala</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 855 1439 911">3. znepokojená</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 911 1439 1137">4. ztráta náramku ji ve snu velmi zarmoutí, ve skutečnosti si je vědoma toho, že tento sen navazuje na sen předchozí</td> </tr> </table>	1. další sen, který metaforicky vypráví o jejím druhém manželovi, gradace děje	2. nachází se u jezera, cítí se, jakoby to opravdu prožívala	3. znepokojená	4. ztráta náramku ji ve snu velmi zarmoutí, ve skutečnosti si je vědoma toho, že tento sen navazuje na sen předchozí
1. další sen, který metaforicky vypráví o jejím druhém manželovi, gradace děje					
2. nachází se u jezera, cítí se, jakoby to opravdu prožívala					
3. znepokojená					
4. ztráta náramku ji ve snu velmi zarmoutí, ve skutečnosti si je vědoma toho, že tento sen navazuje na sen předchozí					
<p>D. „Můj třetí sen je ten, že se mi zdálo, že mám na ruce zlatý náramek. Zdalo se mi, že mi sluší o to lépe, oč je zlato dražší než stříbro. Potom mi bylo, jako bych padala a jako bych se chtěla zachytit rukou. Přitom náramek narazil o kámen a zlomil se ve dva kusy a z obou tekla krev. Nad tím jsem měla spíš pocit smutku než ztráty. Napadlo mě, že snad v náramku byla trhlinka, a když jsem prohlížela oba kusy, zdálo se mi, že vidím více trhlin, ale měla</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="868 1296 1439 1406">1. sen o zlatém náramku je metaforou na třetího Guðrúnina manžela, děj graduje</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 1406 1439 1516">2. dění snu se minimalizuje pouze na popis vzhledu náramku</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 1516 1439 1684">3. cítila se smutná, ale nelitovala ztráty náramku, jak sama přiznává, měla na jeho rozbití sama podíl</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 1684 1439 1794">4. vypráví sen také Gestovi</td> </tr> </table>	1. sen o zlatém náramku je metaforou na třetího Guðrúnina manžela, děj graduje	2. dění snu se minimalizuje pouze na popis vzhledu náramku	3. cítila se smutná, ale nelitovala ztráty náramku, jak sama přiznává, měla na jeho rozbití sama podíl	4. vypráví sen také Gestovi
1. sen o zlatém náramku je metaforou na třetího Guðrúnina manžela, děj graduje					
2. dění snu se minimalizuje pouze na popis vzhledu náramku					
3. cítila se smutná, ale nelitovala ztráty náramku, jak sama přiznává, měla na jeho rozbití sama podíl					
4. vypráví sen také Gestovi					

<p>jsem pocit, že náramek mohl zůstat celý, kdybych byla na něj dávala větší pozor. A to je celý sen.“ (str. 270)</p>					
<p>E. „Můj čtvrtý sen byl takový, že se mi zdálo, že mám na hlavě zlatou přilbu, bohatě vykládanou drahými kameny. Zdálo se mi, že patří mně, ale byla tak těžká, že jsem ji sotva unesla, a měla jsem hlavu skloněnou, ale nezlobila jsem se proto a nepomýšlela jsem na to, že se té přilby vzdám. Přece však se mi svezla s hlavy a spadla do Hvammsfjordu. Potom jsem se probudila. A tím jsem se svými sny hotova.“ (str. 270)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="868 409 1426 521">1. jedná se o metaforický sen o jejím čtvrtém manželovi</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 521 1426 689">2. tentokrát nosí zlatou přilbu, která ji nakonec upadne na místě zvaném Hvammsfjord do vody</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 689 1426 801">3. přilbu hrdě nosí, když je na ní příliš těžká, nechce se ji za žádnou cenu vzdát</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 801 1426 857">4. nechává si sny vyložit</td> </tr> </table>	1. jedná se o metaforický sen o jejím čtvrtém manželovi	2. tentokrát nosí zlatou přilbu, která ji nakonec upadne na místě zvaném Hvammsfjord do vody	3. přilbu hrdě nosí, když je na ní příliš těžká, nechce se ji za žádnou cenu vzdát	4. nechává si sny vyložit
1. jedná se o metaforický sen o jejím čtvrtém manželovi					
2. tentokrát nosí zlatou přilbu, která ji nakonec upadne na místě zvaném Hvammsfjord do vody					
3. přilbu hrdě nosí, když je na ní příliš těžká, nechce se ji za žádnou cenu vzdát					
4. nechává si sny vyložit					
<p>F. „Přišla ke mně žena, hrozně ošklivá, a strhla mě přes kraj postele. V jedné ruce držela nůž a v druhé žlab. Vrazila mi meč do prsou, rozpárala mi břicho a vyndala vnitřnosti a místo nich tam nacpala roští. A potom odešla.“ (str. 308)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="868 1126 1426 1238">1. předjímá budoucí události, jak čtenář záhy zjistí</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 1238 1426 1462">2. do snu vstupuje neznámá ošklivá žena, spícího ve snu poraní, rozpárá mu břicho, nereálné je křoví, které mu do břicha vloží, čtenář nechápe proč</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 1462 1426 1686">3. An doprovází Kjartana na jeho pochůzkách a přesto, že se ostatní v noci baví a veselí, v noci před výpravou se mu zdá takový sen (varování)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 1686 1426 1742">4. vypráví svým druhům</td> </tr> </table>	1. předjímá budoucí události, jak čtenář záhy zjistí	2. do snu vstupuje neznámá ošklivá žena, spícího ve snu poraní, rozpárá mu břicho, nereálné je křoví, které mu do břicha vloží, čtenář nechápe proč	3. An doprovází Kjartana na jeho pochůzkách a přesto, že se ostatní v noci baví a veselí, v noci před výpravou se mu zdá takový sen (varování)	4. vypráví svým druhům
1. předjímá budoucí události, jak čtenář záhy zjistí					
2. do snu vstupuje neznámá ošklivá žena, spícího ve snu poraní, rozpárá mu břicho, nereálné je křoví, které mu do břicha vloží, čtenář nechápe proč					
3. An doprovází Kjartana na jeho pochůzkách a přesto, že se ostatní v noci baví a veselí, v noci před výpravou se mu zdá takový sen (varování)					
4. vypráví svým druhům					
<p>G. „Tu jsem měl sen o téže ženě jako předtím a zdálo se mi, že mi vybírá roští z břicha a místo něho mi tam dává vnitřnosti, a bylo mi při této změně dobře.“ (str. 312, 313)</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="868 1742 1426 1966">1. budoucí osud snícího se mění podle nového obsahu snu, postava žije dál, nebude však mít pro vývoj příběhu už další význam</td> </tr> <tr> <td data-bbox="868 1966 1426 2018">2. poznává onu ženu, nereálný výjev toho,</td> </tr> </table>	1. budoucí osud snícího se mění podle nového obsahu snu, postava žije dál, nebude však mít pro vývoj příběhu už další význam	2. poznává onu ženu, nereálný výjev toho,		
1. budoucí osud snícího se mění podle nového obsahu snu, postava žije dál, nebude však mít pro vývoj příběhu už další význam					
2. poznává onu ženu, nereálný výjev toho,					

	<p>jak žena vybírá muži z břicha klacky a dává tam zpět vnitřnosti</p> <p>3. Án se probouzí z mrákot, není mrtvý, ve snu sám prožívá dobré pocity z toho, že mu žena vrací vnitřnosti</p> <p>4. zraněný z boje, rychle se hojí</p>
H. „Zdalo se mi, že jsem měl tak ohromné vousy, že zakryly celý Breiðafjord.“ (str. 353)	<p>1. v následujícím ději čtenář zjistí, jakým způsobem předpovídá sen budoucnost postavy</p> <p>2. nereálná představa vousů, existující a postavě známé místo Breiðafjord</p> <p>3. vysvětluje si sen jako svůj budoucí úspěch, bude mu patřit celé území</p> <p>4. prosil Guðrúnu, aby mu sen vyložila</p>
I. „Řekni své babičce, že pro ni trpím, když nade mnou celé dni klečí a vylévá na mne tak horké slzy, že od nich celá hořím. Říkám ti to, protože ty se mi líbíš víc, ale i nad tebou se vznášší něco divného. S tebou bych však přece snad nějak vyšla, jen kdyby mě netrápila Guðrún.“ (str. 358)	<p>1. nadpřirozený prvek se objevuje v ságách poměrně často</p> <p>2. neznámá žena, nepůsobí nebezpečně, dívka nemůže chápat, odkud žena přichází, že trpí tím, že na ní Guðrún klečí a pláče</p> <p>3. je na výchově u své babičky Guðrún, kde se jí zdá sen</p> <p>4. okamžitě sen poví Guðrúně</p>

- A. Jelikož byl Ólaf velmi bohatý a vážený muž na Islandu, patřil mu i velký majetek. Mezi něj patřila i stáda dobytka. V stádě vynikal skvělý býček jménem Harri, který byl silný a mnohem větší než průměrný dobytek. Žil v Ólafově stádě osmnáct let a pak ho dal porazit. Příští noci se zdál Ólafovi sen, kde mu neznámá žena předpoví smrt jeho oblíbeného syna, jako trest za to, že usmrtil Harriho. Po celou dobu si hrdina myslí, že je vzhůru, jelikož žena, s níž mluvil, se mu zdála opravdová a i on se cítil, že s ní opravdu hovoří. Navíc po probuzení si Ólaf vůbec nebyl jistý, jestli se jednalo opravdu o sen. Myslel si, že ženu po probuzení ještě zahlédl. V každém případě snový svět se lišil od toho reálného tím, že ženu vůbec neznal. Ólaf si

uvědomoval význam toho snu, ale snažil si namluvit, že šlo jen o mámení. Jak ale příběh později ukáže, jeho oblíbenější ze synů Kjartan bude zavražděn a to dokonce svým pobratimem Bollim. Sen tedy předvídal budoucí události. Kde se snící nacházel, není přímo řečeno, ale můžeme předpokládat, že byl u sebe doma.

- B. Guðrún na začátku svého příběhu vypráví svému strýci, že se jí zdály čtyři sny, a že neví, co ty sny znamenají. Její strýc, Gest Oddleifsson, který je moudrý muž navíc nadaný věšteckým darem, ji požádá, ať mu sny vyličí. Tento sen předpovídá Guðrúnin osud, jak se vzápětí dozvídáme. Snový svět se od reálného mnoho neliší, zdá se jí, jak stojí u potoka a rozhoduje se, co udělá s čepcem. Jediná odlišnost tkví v tom, že ve snovém světě je symbolicky zobrazován Guðrúnin manžel jako její čepce. Když sen vypráví, je zrovna se svým příbuzným Gestem u teplého pramene a povídá si s ním. Guðrún na sen zareagovala tak, že si jeho obsah nechala vyložit od několika lidí. Jak sama ale říká, žádný výklad ji moc neuspokojil. Sama neví, co by tento sen mohl znamenat. Gestovi vypráví, že ji sny velmi znepokojují.
- C. V tomto snu se Guðrún nachází u jezera, nezdá se, že by se snový svět nějak významně lišil od reálného. Pouze v tom, že její druhý manžel je symbolizován stříbrným náramkem. Nyní má na sobě Guðrún stříbrný náramek, který se jí velmi líbí a nechce ho ztratit. Tento sen opět vypráví o jejím dalším budoucím manželovi. Sny na sebe navazují a gradují tak příběh. Guðrúna se stále nachází u pramene se svým příbuzným, kterému sen vypráví. Její reakce na sen je stále znepokojená.
- D. Další v pořadí třetí sen vypráví o zlatém náramku. Ten symbolizuje třetího Guðrúnina manžela, jak se později v sáze dozvíme. Od čepce, který neměla moc ráda, jsme se dostali k stříbrnému náramku až nakonec k zlatému náramku. Je zde patrný postup od méně cenného k dražšímu doplňku, příběh to graduje. Svět snový se odlišuje právě existencí tohoto symbolu. Zajímavý a nereálný obraz shledávám v momentě, kdy se náramek zlomil na dva kusy, a z obou tekla krev. Krev znamená smrt. Guðrún se ve snu cítí smutná, ale ztráty nelituje. Přiznává svůj podíl na rozbití náramku, protože na něj dávala malý pozor. Po probuzení je ze snu znepokojená, také s tímto snem svěřuje Gestovi.

- E. Nakonec vypráví čtvrtý a poslední sen o zlaté přilbici. Vyvrcholení snů symbolickým zobrazením čtvrtého manžela. Udržuje ve čtenáři napětí, čekáme, jaký konec sny budou mít. Předpovídá opět budoucí události. Snový svět se liší opět symbolikou přilby. Snící ve snu jasně vypráví, že se helmy nehodlala vzdát a nosila ji stále, když na ni byla příliš těžká. Dokonce kvůli ní musela mít i skloněnou hlavu. Přestože si dávala pozor a nosila ji hrdě, stejně jí sklouzla z hlavy a upadla do fjordu. Reakcí na sen jen opět znepokojení a nechává si jej opět vyložit. Gest jí je vyloží a usoudí, že sny se týkají jejich budoucích manželů a jejich osudů. První manželství nebude šťastné, protože to bude sňatek bez lásky. Druhé manželství bude šťastné, ale nebude dlouhé, protože její muž zahyne utonutím. Třetího muže bude milovat, ale bude zabit, jelikož z náramku vytékala ve snu krev, což symbolizuje násilnou smrt. Poslední čtvrtý manžel zemře podle Gesta v blízkosti Hvammsfjordu. S výkladem snů byla Guðrún velmi nespokojena. Jak sága nakonec ukáže, sny byly předpovězeny opravdu znamenitě. Prvního manžela opravdu nemilovala, jejich soužití trvalo pouze dva roky a Guðrún se s ním nechala rozvést. V tu dobu se už seznámila se svým budoucím druhým manželem Þórðem Ingunnarsonem. Ten zahynul opravdu na moři, potom co proti němu jeho nepřátelé vyvolali bouři. Poté se seznámila s Kjartanem, o kterém už byla řeč výše. Jejich láska však byla vystavena dlouhému odloučení, během kterého se Kjartan vydal do Norska a dalších zemí. Během této dlouhé doby ji o ruku požádal jeho pobratim Bolli. Soužití těchto dvou byla šťastné, avšak po návratu Kjartana zakoušelo nejednu překážku. Kjartan Bollimu nemohl zapomenout, že mu ukradl jeho milovanou. Tento trojúhelník skončí Kjartanovou smrtí, kterou mu způsobí jeho pobratim Bolli. V zápasu jej probodne mečem. Přesto toho velmi lituje, protože Kjartana miluje jako vlastního bratra. Tato smrt v dalších pokoleních rozpoutá mezi rody krále Osvífra (Guðrúnina otce) a Óláfa (Kjartanova otce) nenávist. Bolli je později také zražděn v jedné z pomstychtivých výprav Kjartanova rodu a přátel. Tak skončí Guðrúnin třetí manžel. Posledním mužem je Þorkel Eyjólfsson, který na své cestě z Norska na lodi plné dřeva, utonul.
- F. Sen, který nyní rozeberu, se zdál Ánovi Černému muži, který Kjartana doprovázel na jeho pochůzkách. Kjartan se zrovna nachází v konfliktu se svým bratrancem Bollim o koupi pozemků. Večer tráví na dvorci v Hólu a všichni muži se dobře baví. V noci se Ánovi zdá sen o ženě, která mu do rozpáraného břicha naskrá

klacky. Když to ráno vypráví mužům, dělají si z něho legraci. Jediná Auð se snaží Kjartana zdržet nebo mu alespoň posílit družinu. Kjartan jejich rad nedbá a vyrazí společně s Ánem a pár muži na cestu. Mezitím Guðrún podnítl ve svém muži Bollim strach, že ho opustí, pokud Kjartana nezabije. Sama se totiž stále cítí zhrzená tím, že její láska ke Kjartanovi nebyla nikdy naplněna. Dojde k souboji a Kjartan umírá. Án dostává zásah do břicha tak, že mu vyhřejnou vnitřnosti. Sen tedy opět předjímal svým způsobem budoucí události, neboť v příštích dnech opravdu dostane Án smrtelnou ránu do břicha. Snový svět se zde zřetelně liší. Snící se sice nachází na pro něj známém místě v posteli, ale navštíví ho ci+zí, ošklivá žena. Drží nůž a žlab. Do rozpáraného břicha mu vloží místo vnitřností roští. V tomto ohledu zcela nereálné výjevy, krvavé a děsivé. Ihned po probuzení to Án vypráví svým druhům a snu nerozumí. Pouze Auð naznačuje, že se může jednat o varovné znamení.

- G. Když se boj skončil a obě strany si odnesly své mrtvé, v noci se najednou domněle mrtvý Án posadil a začal mluvit. Muži, kteří hlídali v noci těla padlých, se vyděsili, protože si mysleli, že se jedná o jeho ducha. Byl to ale opravdu sám Án, který vysvětlil, že po zásahu do břicha upadl do bezvědomí a v tu chvíli se mu zdál sen. Měla se mu zjevit opět ta žena z minulého snu a místo klacků mu do břicha opět vrátila vnitřnosti. Je velmi zajímavé, jak se osud postavy odvíjel přesně podle předpovědi snu. Snový svět se liší opět nereálným popisem ženy, která mu místo klacků do břicha vrací zpět vnitřnosti. Sám Án říká, že je mu po tomto zákroku dobře. Když se probudil, řekl to svým druhům. Ti mu ovázali rány a on se velmi brzy uzdravil.
- H. Sága se stáčí opět k vyprávění o Guðrún, která jak její sny správně předpověděly, je počtvrté vdaná za Þorkela Eyjólfssona. Ten si získal během života velkou vážnost a žil jako předák na svém dvorci. Jejich soužití bylo poměrně šťastné a měli spolu syna. Jednou je Þorkel vyprávěl Guðrún svůj sen, ve kterém se mu zdálo, že měl tak ohromné vousy, že překryly celý Breiðafjord. On sám si sen vyložil, jako své budoucí úspěchy v tom smyslu, že bude celému území jednou vládnout. Jeho žena měla ale jiný názor, podotkla, že se sen dá vyložit i tak, že do Breiðafjordu Þorkel namočí svůj vous. A opravdu příběh se odvíjí tak, že její muž se vydá přes moře do

Norska, aby opatřil nejlepší kusy dřeva. Na cestě zpět jeho loď ztroskotá a on utone nedaleko Breiðafjordu. Guðrún jeho osud nesla statečně, ale byla to pro ni velká rána. Opět sen předpověděl budoucnost postavy. Nereálnost snového světa spatřuji v obrazu vousů tak dlouhých, že překryjí celý Breiðafjord.

- I. Po této události se z Guðrún stala velmi pobožná žena a v kostele trávila modlitbami čas dlouhé dny. Měla u sebe na výchovu svou vnučku a Bolliho dceru Herdísu. Té se jedné noci zdálo, že k ní přišla neznámá žena. Neměla z ní strach, jenom poslouchala, co jí žena chce. Obsah snu vylíčila své babičce. Guðrún okamžitě pochopila, co musí udělat proto, aby ženě ze snu vyhověla. Poručila v zemi pod místem, kde se vždy modlí, kopat. Hluboko v hlíně ležely černé kosti, náprsní spona a dřevo s kouzelnými runami. Jednalo se nejpravděpodobněji o pozůstatky nějaké vědmy. Ty potom Guðrún poručila pohřbít na klidné a odlehlé místo. Snový svět se liší zjevením nadpřirozené bytosti, mrtvé vědmy. V rámci díla se jedná zajímavý prvek, kdy čtenář zpozorní, sleduje děj s napětím.

9 Diskuze

9.1 Jaká je funkce snu v rámci díla?

Z realizovaného výzkumu vyplývá, že nejběžnější funkcí snu v rámci díla je předznamenávání děje. Ve všech případech se jednalo buď o předpověď budoucího osudu hlavní postavy, nebo o předznamenání budoucích událostí obecně. Čtenář tak dostává možnost nahlédnout „pod pokličku“ budoucích událostí a očekávat, jak se hlavní hrdina zachová. Jediné, co zůstává ve snu skryto je způsob a okolnosti, jakými se k oně budoucnosti hlavní postava dostane. Z výzkumu vyšlo najevo, že v obou žánrech sny předvídají převážně tragické události, které ovlivní osud hlavního hrdiny. Ve zkoumané literatuře všechny sny směřovaly osud snícího k blížící se smrti nebo k neštěstí, které na něj bylo uvaleno.

V rámci funkce předznamenávání budoucího osudu postav v rodových ságách často dochází ve snu k varování. Jedná se o varování mířené na konkrétní osobu či celou rodinu. Cílem snu je čtenáře informovat o významných zvratech v ději. V několika případech sen určuje, kolik času zbývá tomu, kdo sní. Buď je to ve snu explicitně řečeno, nebo to lze předpovídat na základě toho, kdo se zjeví. Pokud se někomu zjeví vlastní *fylgja*, znamená to smrt, stejně tak zjevení *dís*. Dokonce se vyskytovaly takové sny, které

nechaly snícího nahlédnout, co bude po smrti. Mé zjištění o rodových ságách se do určité míry shoduje s tím, co píše Králová: „co se týče samotného obsahu snu s předzvěstí, v rodových ságách je téměř ve většině případů negativní. Nejčastěji je ve snu předpovídána smrt. Sny bývají velmi dramatické až děsivé.“ (Králová, 2017: 28). Z mé práce vychází najevo, že toto tvrzení lze vztáhnout i na ságy o dávnověku.

Dále vyšlo najevo, že výklad snů v rodových ságách je často ne zcela jasný a často se dají vyložit několika způsoby. Dochází často k tomu, že sám snící si sen vyloží jinak, jak jsme například mohli vidět v Sáze o lidech z Lososího údolí,¹¹ kde Þorkel Eyjólfsson snil o tom, že měl tak ohromné vousy, že překryly celý Breiðafjord. On si sen vyložil pozitivně, že bude na tomto území vládnout. Ve skutečnosti se zde ale zanedlouho utopil. K tomuto zjištění došli i jiní autoři. Sny „jsou někdy tak mimořádně složité a dvojznačné, že jejich přesný význam zůstane nejasný“ (Lönnroth, 2002: 456). V rámci mého výzkumu toto zjištění vztahuji na oba žánry.

Další funkcí snu z hlediska funkce literární je gradace děje. Často jsou sny popisovány v sérii, tři nebo čtyři po sobě jdoucí. To urychluje děj a zároveň stupňuje čtenářovo napětí. Pokud se sny zdají někomu takto sériově, zpravidla na sebe navazují a každý další sen pro snícího často znamená zhoršení hrozby nebo umocnění budoucích změn. Toto zjištění se jeví jako významné, avšak pro čtenáře z mého pohledu není ničím novým. Z literárního hlediska se podobným způsobem umocňuje napětí čtenáře nejen v ságové literatuře. Opět podobnosti tohoto významu nacházím v obou zkoumaných žánrech, pouze v rodových ságách se tato funkce objevovala častěji.

9.2 Jak se liší snový svět od světa reálného?

Další otázka, kterou jsem na začátku výzkumu stanovila, je, v čem se liší svět snový od světa reálného. Snový svět se od reálného liší v největším rozsahu především mírou zjevení zvířecích symbolů. Až na pár výjimek se zvířata v reálném světě moc neobjevovala a pokud ano, měla jen vedlejší význam. Velkou roli naopak hrají zvířata ve světě snovém. Ať už se jedná o zvířata mytická, jako například drak, tak běžná zvířata domácí, ale i taková, která se na Islandu přirozeně vůbec nevyskytovala. Zvířata mytická se nejčastěji a zcela výhradně v kontextu této práce zjevují ve snech v ságách o dávnověku. V ságách rodových se v rámci použité literatury tato mytická zvířata nezjevila ve snu

¹¹ Staroislandské ságy. (2015) Vyd. 1. Překlad Ladislav Heger. Praha: Garamond. str. 353

vůbec. Naopak v ságách rodových nalézáme nepřeborné množství zvířat reálných: medvědů, psů, sokolů, jestřábů a dalších, kteří převážně ve snu symbolizují žijící lidi. Ze zvířat, která se přirozeně na Islandu nevyskytovala a ve snu měla své místo, jmenujme alespoň hada a vlka, tato pak nejčastěji symbolizují nepřátele snícího. Pro zdůraznění toho, co snící postava cítí ke zvířeti, je často vzezření zvířete popisováno neobvykle, například jelen se zlatou srstí. Čtenář díky tomu lépe pochopí souvislost snového zvířete a žijící osoby z reálného světa.

Dále do snu vstupují četná stvoření jako dísy, norny či mrtvá vědma. Ty se vyskytují ve snech jak v ságách rodových, tak v ságách o dávnověku. Snové ženy/ snovní muži se ve zkoumané literatuře vyskytly pouze v ságách rodových. Tyto bytosti se zjevují, aby odtajnily snícímu skrytá tajemství, nebo mu předpovídají smrt. V případě mrtvé vědmy se jednalo o zjevení za účelem zmírnění utrpení, které jí podle jejích slov způsobovaly modlitby a slzy. Nejvýznamnější roli hrály snové ženy v *Sáze o Gíslim*. Snové ženy se ve zkoumané literatuře objevily jak v přátelském, tak v nepřátelském vztahu k snícímu.

V obou žánrech se ve snech objevují symboly ve formě předmětu jako například výhonky rákosu, nebo čepec, helma. Mezi dalšími symboly, které se ve snech vyskytovaly, byla například krev. Když se snícímu zdá o krvi, nevěští to nic dobrého. Nejčastěji to znamená přicházející smrt. V rámci obou studovaných žánrů mají sny o krvi stejný význam. Ze snové symboliky neživého charakteru jmenujme ještě například oblečení případně jiné doplňky. Například v *Sáze o Njálovi*¹², kde jeden muž ve snu vidí druhého muže oblečeného v červeném. Ten později padne v bitvě. Vidíme, že červený oblek, podobně jako krev, v tomto případě předznamenával pro jeho nositele blížící se smrt. Další neživé symboly nacházíme ve snech v *Sáze o lidech z Lososího údolí*, tedy v sáze rodové. Konkrétně se objevují ve snech jedné z hlavních postav Guðrún (33). V prvním snu se Guðrún zdálo, že nosí na hlavě pokrývku, která jí moc nesedí. Sundá si ji a zahodí do řeky. V druhém snu se jí zdá o tom, že má krásný stříbrný náramek, který jí ovšem sklouzne z ruky do vody. Do třetí se jí zdá o tom, že nosí zlatý náramek, ale upadne a náramek se roztříští o kámen. Ve čtvrtém a posledním snu nosí nádhernou zlatou helmici. Ta jí z hlavy sklouzne do propasti fjordu. Symbolika těchto snů se týká čtyř manželů, za které se Guðrún během života provdá. Prvního manžela Guðrún nemilovala a opustila ho. Druhý manžel se utopil, třetí manžel zemřel v důsledku Guðrúniny slabosti. Poslední mocný muž

¹² Brennu-Njdl's Saga, ed. Einar Ol. Sveinsson (1954), ch. 133.

a její manžel, který nad Guðrún držel tvrdou ruku, jak ve snu symbolizuje těžká helma, zemřel pádem z fjordu do vody.

Snová symbolika je samozřejmě také neodmyslitelnou součástí ság o dávnověku, jak už jsem uvedla výše. Specifickou věcí pro tento typ ság je však, na rozdíl od ság rodových, výskyt prokletých předmětů. Například prokletý prsten a bohatství trpaslíka Andvariho v *Sáze o Völsunzích* nebo meč *Tyrfing* v *Sáze o Hervaře*. Tyto symboly jsou čtenáři předkládány jako ztělesněná kletba uvalená na jejich majitele. Toto prokletí však nekončí smrtí hrdiny, ale pokračuje dále na jeho potomky. V předložené literatuře ve všech případech tvoří součást světa reálného, přesto je dle mého významné tuto informaci uvést pro pochopení odlišnosti žánru ság dávnověkých od rodových.

V některých případech se snový svět od reálného vůbec neliší. Čtenář zjistí, že postava sní jen proto, že to explicitně řekne („zdálo se mi“). Sny, které se od reality jen málo odlišovaly, jsem v rámci práce nacházela převážně v rodových ságách. Zdá se, že je to dáno tím, že sny měly často na první pohled obsah velmi všední až obyčejný. Jen díky kontextu čtenář odhalil, že měly skrytý význam. Naopak v ságách o dávnověku měly sny často tak netradiční obsah (výskyt medvěda, jelena, výhonku rákosů), že okamžitě upoutaly čtenářovu pozornost a poukázaly tak na sebe.

K dalšímu zjištění jsem ve výzkumu došla zaměřením se na to, zda snící osoba ve snu místo poznává či ne. V tomto ohledu jsem nezaznamenala žádné žánrové pravidelnosti. V ságách dávnověkých, konkrétně v *Sáze o Jómských vikinzech* a *Sáze o Hervaře* snící místo ve snu poznává a explicitně to řekne. Naproti tomu v *Sáze o Völsunzích* se k tomuto aspektu snící vůbec nevyjadřují. V ságách rodových se také vyskytují případy, kdy snící snový svět rozeznává (Guðrún v *Sáze o lidech z Lososího údolí*) a explicitně to řekne. Vyskytují se ale i případy, kdy svět snový je zcela určitě nereálný a snící jej nepoznává (některé ze snů Gíslího v *Sáze o Gíslim*). Tento aspekt tedy pro mezižánrové srovnání není relevantní.

9.3 Jaký je stav snícího?

Třetí bod pozornosti patří stavu snícího. Nejdříve se zaměřím na stav fyzický osoby, která právě sní. Nejčastěji se nachází na známém, intimním místě, konkrétně ve většině případů snící přebýval u sebe doma na loži. Zřídka ale přece se sen zdál na cestách, na návštěvě či poprvé v novém prostředí. Toto platí pro oba žánry. To, kde se snící nacházel, když spal, se dle mého zjištění nijak neodráží na obsahu snu. Ve snu snící opět

často popisují běžné činnosti, jako například v *Sáze o Jómských vikinzích*¹³ Ingibjörg popisuje, jak se jí ve snu zdálo, že dělá pro ni úplně běžnou věc – tká na tkalcovském stavu. Svůj fyzický stav ve snu popisuje velmi detailně, dokonce si pamatuje i barvu natažené tkaniny.

Z analýzy vyšlo najevo, že převážná většina snů se snícím zdála, když se právě nacházeli u sebe doma. Ty sny, které se někomu zdály ve chvíli, kdy byl na cestě (výpravě s družinou), se ve všech zkoumaných případech týkaly nadcházejícího boje. Jeden případ byl v sáze rodové a druhý v sáze o dávnověku. Spojitost s cestou či výpravou a snem o boji je více než zřejmá.

V ságách o dávnověku jsou sny propojeny s více méně nekonkrétními místy, spíše se jedná o větší území (např. celé království). Toto zjištění může zajisté korespondovat s faktem, že hlavními snícími v ságách o dávnověku jsou často králové nebo předáci (např. král Atli), kteří opanovávají území velkého rozsahu. I zde však nacházíme výjimky, např. v *Sáze o Jómských vikinzích* král Gorm poznává celou svou říši, což sám při výkladu zmiňuje. Naproti tomu v ságách rodových častěji dochází k tomu, že snící místo poznává (např. známý potok), nebo se jedná přímo o jeho domov či místo, kde se právě ukrývá.

Často se v ságách dozvídáme, jaké pocity postava pocítuje v souvislosti se snem. Jsou často popisovány pocity strachu, zděšení, nejistoty, smutku. V rodových ságách nacházíme téměř všude sny obsahující narážky na blížící se smrt hlavního protagonisty a s tím spojené psychické prožití snícího. Sny bývají často velmi konkrétní, hovoří o nadcházející smrti, což snícího po stránce psychické postihuje. Lze souhlasit s tvrzením Králové, že „snící osoba zažívá negativní pocity jako například strach, bolest a zlost“ (Králová, 2017: 28). Tyto pocity se stupňují, pokud se sny zdají opakované, nebo se jejich obsah graduje. Nejtypičtějším příkladem jsou sny v *Sáze o Gíslim*. Zde nacházíme zářný příklad toho, jak sen pracuje s lidskou psychikou a jakým způsobem ovlivňuje nálady hlavního hrdiny. „Jak se blíží jeho smrt, jeho sny se stávají čím dál tím víc děsivými a jsou doslova plné krve“ (Králová, 2017: 29). V rodových ságách dochází pravděpodobně k většímu ovlivňování psychické pohody hrdiny, nežli tomu je v ságách o dávnověku. V těchto se jen zřídka kdy objevují konkrétní informace o tom, jakým způsobem sen ovlivnil psychický stav snícího. Je to dáno z mého pohledu tím, že protagonisté ság o

¹³ Blake, N. F. (Ed.). (1962). The saga of the Jomsvikings (Vol. 3). Nelson, str. 10.

dávnověku sny berou více na lehkou váhu, nežli postavy v ságách rodových, k čemuž se vztahuje poslední podkapitola.

9.4 Jaká je reakce snícího na sen?

Poslední výzkumná otázka je zaměřena na samotnou reakci snícího na sen. Z analýzy vyšlo najevo, že ve všech zkoumaných případech a v obou žánrech došlo k té reakci, že po probuzení snící osoba vypověděla obsah snu někomu blízkému. Nejčastěji se jednalo o manželku, přítele, pobratima, nebo osobu, které si snící váží. Vzhledem k objektivnímu ságovému stylu vyprávění je toto jediná možnost, jak čtenář vůbec zjistí, že se někomu zdál sen. Tedy v každém případě, který jsem studovala, dojde dříve nebo později k tomu, že se člověk se svým snem někomu svěří.

Dalším aspektem, který navazuje na předchozí, je výklad snu. Přestože se o sen podělí hlavní protagonista s někým dalším, neznamená to, že vždy stojí o jeho vyložení. Někdy k vyložení snu dochází, aniž by o to snící požádal. Ve většině případů s výkladem od jiné osoby snící není spokojen. U hrdinů v ságách o dávnověku často docházelo k tomu, že výklad snu od někoho jiného nepřijali a vyložili si sen po svém. Zdá se, že v těchto ságách hlavní postavy braly obsah snu na lehkou váhu a nepřikládaly mu velkou důležitost. Naproti tomu v ságách rodových se snu přikládá nemalá důležitost a je zásadní pro strukturu díla. Nejen, že čtenáři prozrazuje budoucí vývoj událostí, ale zajišťuje do jisté míry i gradaci děje. V otázce výkladu snu, jsem se v práci též povšimla faktu, že sny vykládaly v největší míře v obou žánrech ženy. Pouze jednou je vyložil muž ženě, byl ale považován za jasnovidce (tedy vykladače snů). V ságách o dávnověku se výkladu snu často chopily manželky snících králů a jejich výklady často nepadly na úrodnou půdu. Zdá se, že ženy mají i ve staroseverské kultuře k iracionálním rovinám snazší přístup než muži. Skrze výklad snu nabádají své muže k tomu, aby se svému osudu vyhnuli.

Z hlediska reakce snícího na sen bych ráda zmínila i fyzické projevy snícího. Bohaté příklady nacházím převážně v ságách rodových, kde je věnován reakci snícího na sen zcela určitě větší prostor. Při sledování toho, jaké reakce na sen vznikají, je důležité věnovat pozornost i fyzickým projevům těla jako například v *Sáze o lidech z Lososího údolí* postavě Guðrúny. Například v jedné pasáži se píše, že „za tohoto výkladu zrudla Guðrún jako krev. Neproněsla však jediné slovo, ...“ (Staroislandské ságy, 2015: 271). Pasáž se týká chvíle, kdy se Guðrúně její známý Gest snažil vyložit její sny. Ona na jeho výklad zareagovala slovně, domnívám se však, že mnohem více se dalo vyčíst z jejího

fyzického stavu. Líčení emocí pomocí fyzických reakcí je možné vidět jako součást stylu ság, neboť „vnitřní pocity a úvahy jsou popisovány jako zevní stav, tedy výrazem tváře nebo postojem těla.“ (Kanerva, 2012). Můžeme tedy soudit, že se výklad snu Guðrúně ani trochu nelíbil.

Mezi zkoumanými žánry však existuje zásadní rozdíl v tom, jak snící k obsahu snu přistupuje. Můj výzkum ukazuje, že v ságách o dávnověku dochází často k vědomé ignoraci, případně ke zlehčování míry významu snu. Zdá se, jako by byli hlavní hrdinové neoblomní ve svých záměrech a ani dobře míněná rada v podobě správně vyloženého snu je na jejich cestě za svým osudem nezastaví. Sny si často sami buď záměrně vykládají jinak, nebo si je vykládat nenechávají, a pokud už jim je někdo vyloží, nesouhlasí s výkladem. Naopak v ságách rodových je snu připisována ze strany hlavních postav větší váha. Obsahu snu věnují velkou pozornost, nechávají si je cíleně vyložit a přijímají pak jejich poselství. V žádném ze zkoumaných případů nikdy nedošlo k tomu, že by se snící později pokusil svůj osud změnit, nebo se choval záměrně tak, aby se osudu vyhnul. Toto poslední zjištění platí pro oba zkoumané žánry.

10 Závěr

Cílem práce byla literární analýza vybraných ság staroislandské literatury. Pozornost byla zaměřena na výskyt a roli snu v těchto ságách. Pro práci jsem vybrala ságy ze dvou žánrů: ság o dávnověku a ság rodových. Tyto žánry jsem se pokusila analyzovat každý zvlášť a nakonec i porovnat rozdíly mezi nimi. V rámci žánru rodových ság i ság o dávnověku jsem došla k zjištění, že z hlediska literární struktury ság, má sen roli předpovídat budoucí události. Ve všech zkoumaných případech docházelo k tomu, že se čtenář díky snu dozvěděl, co bude v příběhu následovat za události. Tyto sny se do jednoho vyplnily a dostály tak své roli předzvěstí.

Z práce vyšlo najevo, že sny v ságách o dávnověku nemusí být úzce zaměřeny na osud jedné osoby, ale předpovídají například budoucnost celého království či králových potomků. Tedy rozsah je rozšířen na větší území oproti ságám rodovým a zároveň dopad událostí zasáhne více lidí. Sen je často propojen s kletbou, která je uvalena na jednotlivce a její následky nese celý jedincův rod. Ve snech v ságách o dávnověku se (podobně jako v ságách rodových) objevuje mnoho symbolů, nadpřirozených bytostí a mrtvých. Ze symbolů zjevujících se ve snech jsou nejčastější opět zvířata, v tomto případě se jedná ale i o druhy cizokrajné nebo dokonce bájně (vlk/drak). Jedná se o symboly živého charakteru

(zvířata, lidi) nebo neživého (oblečení). Dále do snu v těchto ságách vstupují *fylgji*, *norny* a *dísy*. Ságy o dávnověku jsou jako žánr specifické právě tím, že jejich náměty jsou pro čtenáře exotické, zjevují se zde bájná stvoření, prokleté předměty. Často jsou hlavní postavy velmi zidealizované, mají nadpřirozenou sílu nebo jsou nadpřirozeně vysocí. Mají také nadpřirozené schopnosti (například mění svou podobu či rozumí řeči zvířat). Toto všechno posouvá měřítko, jakými je nutné vyskyt a roli snů klasifikovat. Rozhodně mohou ale na základě studované literatury konstatovat, že pro ságy o dávnověku a jejich hrdiny, není sen něčím, co by mohlo stát v cestě za hrdinovým osudem. Hrdina nedává snu prostor ovlivňovat jeho rozhodnutí a nezkoumá mnoho samotný obsah.

Ságy rodové vyprávějí o „obyčejných“ lidech. Námětem je život a veškeré dění na Islandu ve vyšší vrstvě tehdejší společnosti. Nejčastěji se jedná o sledování nějakého sporu či konfliktu mezi různými rody a to, jak se tyto spory táhly až po generace potomků. Vždy se jedná o malá uzavřená vyprávění, která seznamují čtenáře s postavami a nastiňují jejich spory. V tomto kontextu se pak objevují i sny, které jsou tedy provázané s užší skupinou lidí a ještě spíše s konkrétním jednotlivcem. V některých případech se sen jeví jako prokletí pro snícího. Sny jsou často negativní, dramatické a sériové (zdají se tři nebo čtyři a navazují na sebe). Opět jsou plné symbolů, nejčastěji zvířat domácích a symbolických předmětů (jako například ošacení, doplňky). Také zde nacházíme *fylgji*, *norny* i *dísy*. Vstupují do nich i snové ženy. Snový svět se odlišuje právě výskytem těchto symbolů, případně nadpřirozených bytostí. Sny se poměrně často odehrávaly ve známém prostředí, které snící explicitně popisuje. To je spojeno i s faktem, že jsou sny poněkud osobnější a jak už jsem uvedla výše, týkají se užšího okruhu lidí. Snům je přikládána větší důležitost v ságách rodových než v ságách o dávnověku. Osoby, kterým se sen zdál, nad obsahem snu přemýšlí, nechávají si ho vykládat a případně se smířují s tím, co odtažňují. Se sny je v ságách rodových spojena celá řada emocí, jako strach, změny nálad, nebo neverbální fyzické projevy emocí (zrudnutí).

Závěrem bych chtěla říct, že v obou ságách je nevýznamnější rolí snu předvídaní budoucích událostí. Současná představa o budoucnosti čtenáře vyzývá k očekávání, že hrdina této role snu využije ve svůj prospěch a pokusí se změnit svůj osud. Jak ale literární analýza jasně ukázala, této možnosti se na Islandu, v rámci předložené literatury a literatury mně známé, nikdo nikdy nechopil. Staroseverská představa osudovosti tak umožňuje reflektovat naše postoje a představit si jiné perspektivy.

11 Zdroje

11.1.1.1 Primární literatura:

Blake, N. F. (Ed.). (1962). *The saga of the Jomsvikings* (Vol. 3). Nelson.

Brennu-Njalds Saga, ed. Einar Ol. Sveinsson (1954), ch. 133.

Snorri Sturluson. (2003). *Edda a sága o Ynglinzích*. Argo.

Sága o Hervaře: Hervarar saga. (2008) Vyd. 1. Praha: Herrmann & synové

Staroislandské ságy. (2015) Vyd. 1. Překlad Ladislav Heger. Praha: Garamond.

Sága o Völsunzích a jiné ságy o severském dávnověku. (2011). Praha: Argo.

Snorri Sturluson (2010). *Heimskringla: history of the kings of Norway*. University of Texas Press.

11.1.1.2 Sekundární literatura:

Bardzimashvili, N. (2014). *Importance of Night Dreams in Ibsen's Plays A Psychoanalytic study of The Vikings of Helgeland and Little Eyolf* (Master's thesis), 34.

Brink, S., & Price, N. (Eds.). (2008). *The Viking World*. Routledge.

Davidson, H. E. (2002). *The lost beliefs of Northern Europe*. Routledge.

Grambo, R. (1988). *Problems of fatalism: a blueprint for further research*. *Folklore*, 99(1), 11-29.

Jennbert, K. (2011). *Animals and Humans: Recurrent symbiosis in archaeology and Old Norse religion* (Vol. 14). Nordic Academic Press.

Kadečková, H. (1997). *Dějiny severských literatur: Středověk* (Vol. 1). Karolinum.

Kanerva, K. T. (2012). *Ógæfa as an emotion in thirteenth-century Iceland*. *Scandinavian Studies*, 84(1), 1-26.

Kelchner, G. D. (1935). *Dreams in Old Norse literature and their affinities in folklore*. Cambridge University Press.

- Králová, K. (2017). What did the Future hold for them? Different Types of Foreshadowing in Various Saga Genres. *European Journal of Scandinavian Studies*, 47(1), 24-50.
- Levý, J. (2012). Umění překladu. Apostrof. [online]. [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1421/jaro2010/FJIIB971/um/Jiri_Levy_Umeni_prekladu.pdf>
- Lönnroth, L. (2002). Dreams in the Sagas. *Scandinavian Studies*, 74(4), 455-464.
- Mundal, E. (1993). Supernatural Beings: Fylgja'. *Medieval Scandinavia: An Encyclopedia*, 624-625.
- Mundal, E. (2006). The treatment of the supernatural and the fangastic in different saga genus, 723.
- O'Connor, R. (2012). Astronomy and Dream Visions in Late Medieval Iceland: Stjörnu-Odda draumr and the Emergence of Norse Legendary Fiction. *JEGP, Journal of English and Germanic Philology*, 111(4), 474-512.
- Starý, Jiří (2008). Sny starých Seveřanů. [The Dreams of Old Norsemen]. In: Hrdlička, J./Starý, J. (ed.): Spánek a sny. Praha. 172–208.
- Starý, J. (2009). Snový svět starých Seveřanů a jeho jinakost. *Slovo a smysl*, 17-39. [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://slovoasmysl.ff.cuni.cz/node/301>
- Turville-Petre, G. (1972). *Nine Norse Studies (Vol. 5)*. Viking Society for Northern Research, University College London.
- Raudvere, C. (2008). Popular religion in the Viking Age. *The Viking World*, 235-243.
- Ross, M. C. (2010). *The Cambridge introduction to the old Norse-Icelandic saga*. Cambridge University Press.
- Roderick, H., & Davidson, E. (1988). *Myths and Symbols in Pagan Europe: Early Scandinavian and Celtic Religions*.
- Řiháček, T., Čermák, I., & Hytych, R. (2013). *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 75-79.
- Víga-Glúms Saga Hreinsson, V., Cook, R., & Acker, P. L. (1997). *The complete Sagas of Icelanders: including 49 tales (Vol. 5)*. Reykjavík:: Leifur Eiríksson.

Watson, L. (2017). The importance of dreams in Icelandic Sagas: how saga writers use dreams to different effects in the historical sagas Laxdaela Saga and Gunnlaugs Saga Ormstungu, compared to the mythological saga Jómsvíkinga Saga. [online]. [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <<https://www.nottingham.ac.uk/english/documents/innervate/16-17/13.-watson-l-q33227.pdf>>